

Alexi Hänninen

Jimi Mäenpää

KUNTAOMISTEISEN OSAKEYHTIÖN RAHOITUSLASKELMA

Opinnäytetyö

Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto

Liiketalouden koulutus

2022

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Tradenomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Alexi Hänninen, Jimi Mäenpää
Työn nimi	Kuntaomisteisen osakeyhtiön rahoituslaskelma
Toimeksiantaja	Metsäsairila Oy
Vuosi	2022
Sivut	62 sivua, liitteitä 2 sivua
Työn ohjaaja	Mailis Kervinen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena on Metsäsairila Oy:n rahoituslaskelman automatisointi. Tavoitteena opinnäytetyössä oli tuottaa automaattinen rahoituslaskelmakaava, jota voidaan käyttää konsernitilinpäätöksen raportointia varten. Työn tavoitteen pohjalta saatiin kaksi tutkimusongelmaa: ”Mitä eroa on normaalin osakeyhtiön ja kunnan rahoituslaskelmilla?” sekä ”Mitä rahoituslaskelman automatisointi vaatii?”. Teoreettinen viitekehys opinnäytetyössä koostuu kuntayhtiön rakenteesta, sähköisestä taloushallinnosta sekä rahoituslaskelmasta yleisesti.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineistonhankintamenetelminä toimivat teemahaastattelut ja valmiit dokumentit. Teemahaastattelussa haastateltiin henkilöitä, jotka ovat aiemmin työskennelleet rahoituslaskelmien parissa. Työssä käytettyjä valmiita dokumentteja olivat muun muassa erilaiset rahoituslaskelmien ohjeistukset sekä toimeksiantajan kirjanpitoaineistot ja tilinpäätökset.

Opinnäytetyön tuloksena saatiin selville pääasialliset erot erilaisten rahoituslaskelmien välillä. Niihin lukeutuvat muun muassa eri osioiden ja otsikoiden alla käytettävät luvut. Toimeksiantajalle tehdyn rahoituslaskelman yhteydessä saatiin lisäksi selville, millaisia vaiheita ja asioita tulee ottaa huomioon rahoituslaskelmaa automatisoidessa. Täysin automatisoitua kaavaa ei toimeksiantajan nykyisten tilikarttojen vuoksi saada tehtyä, mutta käsin syötettäviin lukuihin on annettu ohjeet. Johtopäätöksissä tulkittiin tutkimuksen tuloksia, varsinkin automatisoituun rahoituslaskelmaan liittyviä ongelmia. Kehitysideoissa taas pyrittiin antamaan ehdotuksia automatisoinnin ongelmiin, kuten millä keinolla manuaalisesti lisättävät luvut löydetään helpoimmin.

Asiasanat: rahoituslaskelma, kuntayhtiö, taloushallinto

Degree	Bachelor of Business Administration
Author (authors)	Aleksi Hänninen, Jimi Mäenpää
Thesis title	The cash flow statement of a municipality-owned limited liability company
Commissioned by	Metsäsairila Oy
Time	2022
Pages	62 pages, 2 pages of appendices
Supervisor	Mailis Kervinen

ABSTRACT

The subject of this thesis was the automation of cash flow statement of Metsäsairila Oy. The objective of the thesis was to produce an automatic financial statement formula which can be used for consolidated financial reporting. Based on the objective of the thesis two research problems were formulated. They were the following: What are the differences between limited company's and municipal owned limited company's cash flow statements? What is needed for a fully automated cash flow statement? The theoretical framework of the thesis consists of the structure of a municipal corporation, digital financial management and a cash flow statement in general.

The thesis was carried out as qualitative research. Semi-structured interviews and ready-made documents were used as data acquisition methods. Semi-structured interviews were conducted with people who have previously worked with financial statements. The existing documents used in the work included, for example, instructions for different cash flow statements, accounting data of the principal company and financial statements.

As a result of the thesis, the main differences between financial statements were established. This can mean, for example, figures used under various sections and headings. In the context of the financial statement that was made for the principal company, the steps and things that need to be considered in the automation of the financial statement emerged. A fully automated formula cannot be made due to the company's chart of accounts, but there are instructions for manually inserted figures. The conclusions focused on the results of the inquiry, especially on problems related to automated financial statements. Development ideas sought to provide suggestions for automation problems, such as how manually inserted figures can be easily found.

Keywords: cash flow statement, municipal company, financial administration

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	KUNTAYHTIÖ	7
2.1	Osakeyhtiö.....	7
2.2	Kuntakonserni.....	13
2.3	Tilinpäätös	14
3	SÄHKÖINEN TALOUSHALLINTO.....	19
3.1	Kohti älykästä taloushallintoa	19
3.2	Automatiikka taloushallinnossa.....	23
3.3	Sähköisen taloushallinnon hyödyt.....	26
4	RAHOITUSLASKELMA	29
4.1	Osakeyhtiön rahoituslaskelma ja yleinen malli.....	29
4.2	Suora ja epäsuora rahoituslaskelma.....	33
4.3	Kunnan rahoituslaskelma	37
5	TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY	40
6	TUTKIMUSMENETELMÄT	41
6.1	Käytetty tutkimusmenetelmä.....	41
6.2	Aineiston hankinta	44
6.3	Aineiston analysointi	46
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	48
7.1	Haastattelun tulokset	49
7.2	Dokumenttianalyysin tulokset	50
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	52
8.1	Tulosten tulkinta.....	52
8.2	Kehitysideat	54
8.3	Luotettavuuden arviointi.....	54
9	LOPUKSI	56

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Liite 2. Metsäsairila Oy rahoituslaskelma 2020

1 JOHDANTO

Viimeisen kymmenen vuoden aikana osakeyhtiömuodon käyttö on lisääntynyt kuntapalveluiden tuottamisessa. Kunnat ovat voineet perustaa ja omistaa osakeyhtiöitä jo pitkään, mutta niiden määrä on kasvanut viime vuosina nopeasti. Kuntayhtiöiden yleistymisen selittävissä lakisääteisellä yhtiöittämisvelvollisuudella ja toiminnan tehostamisen tavoitteilla. Yhtiöittämisvelvollisuus tarkoittaa, että kunnan on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, säätiön tai yhdistyksen hoidettavaksi, mikäli kunta harjoittaa tehtävää kilpailutilanteissa markkinoilla. (Ruuhonen ym. 2021, 1–2.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää rahoituslaskelman automatisointia ja erilaisten rahoituslaskelmien eroavaisuuksia. Tavoitteena opinnäytetyössä on tuottaa automaattinen rahoituslaskelmakaava, jota voidaan käyttää konsernitilinpäätöksen raportointia varten. Rahoituslaskelmakaava on kehitetty käytettäväksi sähköisen taloushallinnon ohjelmalla, joka on rajattu koskemaan Netvisor-ohjelmistoa. Työ on tärkeä toimeksiantajalle, koska työntekijät saavat automaattisen rahoituslaskelman avulla säästettyä aikaa kiireisenä tilinpäätösaikana. Tutkimusongelmina on selvittää ”Mitä eroa on normaalin osakeyhtiön ja kunnan rahoituslaskelman välillä?” sekä ”Mitä rahoituslaskelman automatisointi vaatii?”.

Opinnäytetyön tutkimusosiossa käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimus on toteutettu tapaustutkimuksena, jossa on käytetty aineiston hankintamenetelmänä haastattelua ja valmiita dokumentteja. Haastatteluissa haastateltiin yrityksen rahoituslaskelmaa aiempina vuosina tehneitä henkilöitä. Käytettyjä dokumentteja olivat muun muassa yrityksen kirjanpitoaineistot, tilinpäätösraportit ja rahoituslaskelman mallipohjat sekä ohjeistukset. Aineiston analysointi on tehty dokumenttianalyysinä, jossa on sovellettu teoriaohjaavaa sisällönanalyysia.

Opinnäytetyössä käydään johdannon jälkeen läpi teoriaa, joka koostuu kolmesta aihealueesta. Ensimmäisessä pääluvussa käsitellään kuntayhtiön organisaatorakennetta ja tilinpäätöstietoja. Toinen pääluku kertoo sähköisestä taloushallinnosta sekä sen kehityksestä ja tarjoamista mahdollisuuksista.

Kolmas pääluku käsittelee tarkemmin rahoituslaskelmaa ja sen eri malleja. Teoriaosuuden jälkeen esitellään toimeksiantaja, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksesta saadut tulokset. Lopuksi esitetään johtopäätökset tutkimustuloksista sekä niiden pohjalta saadut kehittämissuositukset.

2 KUNTAYHTIÖ

Kuntayhtiöllä tarkoitetaan sellaista osakeyhtiötä, jossa yhdellä tai useammalla kunnalla tai kuntayhtymällä on välillisesti tai välittömästi määräysvalta. Omistajapohjalla on vaikutusta käytännön päätöksentekoon ja omistajaohjaukseen osakeyhtiöissä. Kuntalaki ei tunne nimeä kuntayhtiö, vaan siellä puhutaan kunnan omistamista osakeyhtiöistä nimellä tytäryhteisö. Tytäryhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, jossa kunnalla on määräysvalta. Kuntakonserni taas muodostuu kunnasta tytäryhteisöineen. (Ruohonen ym. 2021, 2.)

Viimeisen kymmenen vuoden aikana osakeyhtiömuodon käyttö on lisääntynyt kuntapalveluiden tuottamisessa. Kunnat ovat voineet perustaa ja omistaa osakeyhtiöitä jo pitkään, mutta niiden määrä on kasvanut viime vuosina nopeasti. Kuntayhtiöiden yleistymisen selittävissä tekijöissä on lakisääteisellä yhtiöittämisvelvollisuudella ja toiminnan tehostamisen tavoitteilla. Yhtiöittämisvelvollisuus tarkoittaa, että kunnan on annettava tehtävä osakeyhtiön, osuuskunnan, säätiön tai yhdistyksen hoidettavaksi, mikäli kunta harjoittaa tehtävää kilpailutilanteissa markkinoilla. (Ruohonen ym. 2021, 1–2.)

2.1 Osakeyhtiö

Osakeyhtiölain ensimmäisen luvun 2. § määrittelee osakeyhtiön olevan osakkeenomistajistaan erillinen oikeushenkilö, joka syntyy rekisteröimisellä. Osakkeenomistajat eivät joudu vastaamaan yhtiön veloista henkilökohtaisesti. Tämä tarkoittaa myös sitä, etteivät osakkaat omista osakeyhtiön omaisuutta, vaan yhtiö muodostaa omistajistaan erillisen varallisuuspiirin (Villa 2018, 57–58). Osakeyhtiölaissa on myös määritelty ensimmäisen luvun 5. §:ssä yhtiön tarkoituksena olevan tuottaa voittoa osakkeenomistajille, ellei yhtiöjärjestyksessä ole toisin määritelty.

Suomessa osakeyhtiö on suosituin yhtiömuoto yhtiöiden lukumäärässä ja liikevoiton laajuudessa mitattuna (Villa 2018, 56). Osakeyhtiölaissa on

säädetty osakeyhtiön toiminnan keskeisistä periaatteista. Osakeyhtiöt voivat olla Suomessa yksityisiä tai julkisia. Vain julkisten osakeyhtiöiden osakkeet voivat olla kaupankäynnin kohteena pörssissä. Kuntayhtiöistä melkein kaikki ovat yksityisiä osakeyhtiöitä. Osakeyhtiötä on pidetty hyvänä yhtiömuotona erillisen oikeushenkilöllisyyden sekä varsinkin osakkeenomistajien rajoitetun vastuun vuoksi. Rajoitettu vastuu tarkoittaa, etteivät omistajat ole vastuussa yhtiön velvoitteista. (Ruohonen ym. 2021, 9–10.)

Osakkeenomistajan rajoitetun vastuun taustalla on sidotun oman pääoman pysyvyys. Osakkeenomistajat eivät voi yhtiön toiminnan aikana jakaa yhtiöön sidottua omaa pääomaa ilman velkojien hyväksyntää eli velkojansuojamenettelyä. Jakokelpoista omaa pääomaa voidaan jakaa vain, jos yhtiö säilyttää maksukykynsä. Tätä voidaan mitata mm. maksukykytestillä. Merkittävimpana erona osakeyhtiön ja henkilöyhtiön välillä voidaan pitää osakkeenomistajan vastuun rajoitusta yhtiön velvoitteista. (Villa 2018, 58.)

Osa osakeyhtiölainsäädännöstä on indispositiivista eli pakottavaa. Se tarkoittaa sitä, ettei säännöksistä ole mahdollista poiketa osakkeenomistajien päätöksellä tai yhtiöjärjestyksen määräyksellä. Osa sääntelystä taas on dispositiivista eli tahdonvaltaista. Silloin olettasäännöksistä voidaan poiketa esimerkiksi yhtiöjärjestysmääräyksin. Esimerkiksi osakeyhtiölaissa on määritelty, että yhtiöllä voi olla toimitusjohtaja, mutta yhtiöjärjestyksessä voidaan määrätä toimitusjohtajan tehtävä pakolliseksi yhtiöön. (Ruohonen ym. 2021, 9.)

Osake on tietynlainen osuus osakeyhtiöstä, ja se tuottaa osakkeeseen kohdistuvat oikeudet ja velvollisuudet yhtiössä. Oikeudet ja velvollisuudet voivat perustua yhtiöjärjestykseen, osakeyhtiölakiin, perustamissopimukseen tai osakkeen merkintäehtoihin. Osakkeen omistaminen ei siis oikeuta mitään omistusoikeutta yhtiön omaisuuteen, vaan yhtiö omistaa täysin itsenäisesti omaisuutensa. Osake ei myöskään muodosta velkasuhdetta osakkeenomistajan ja yhtiön välille. (Villa 2018, 247.)

Osakkeen tuomia oikeuksia voidaan kutsua osakeoikeuksiksi. Tavallisesti ne jaetaan hallinnoimis- ja varallisuuspitoisiin oikeuksiin. Keskeisimmät varallisuusoikeudet jako-osuuden lisäksi ovat oikeus osinkoon sekä etuoikeus merkitä yhtiön uusia osakkeita. Hallinnoimisoikeuksia taas ovat puhe-, ääni- ja

läsnäolo-oikeus sekä aloiteoikeus yhtiökokouksessa. Merkittävin osakeoikeuden tuoma velvollisuus on maksaa osakkeen merkintähinta merkintäehtojen mukaisesti. (Villa 2018, 250–251.)

Osakeyhtiön yhtiöjärjestys on pakollinen osa kokonaisuutta, koska sillä on vaikutusta osakeyhtiön ja siihen sidoksissa olevien henkilöiden toimintaan. Osakeyhtiölaissa 2. luvun 3. §:ssä on määritelty, että yhtiöjärjestyksessä on aina mainittava yhtiön toiminimi, kotipaikkana oleva Suomen kunta sekä toimiala. Yhtiöjärjestyksen oikeudellista luonnetta ei ole kuitenkaan tarkemmin määritelty osakeyhtiölaissa. Yhtiöjärjestystä voidaan kuvailla myös yhtiön sisäiseksi säännöksi, normeiksi tai osakkaiden keskinäiseksi sopimukseksi. (Helminen 2006, osa I.)

Tyypillisesti yhtiöjärjestyksen määräyksillä täydennetään tai muutetaan osakeyhtiölain muodostamaa kokonaisuutta niiltä osin, jotka koskevat osakkeisiin liittyviä velvollisuuksia tai osakkeenomistajien välisten suhteiden sääntelyä (Helminen 2006, osa II, luku 2.1). Yhtiöjärjestystä voidaan muuttaa ainoastaan yhtiökokouksessa osakkeenomistajien päätöksellä. Kaikkien osakkeenomistajien päätöksellä yhtiöjärjestyksestä voidaan poiketa yksittäistapauksissa. Myös kuntayhtiöiden yhtiöjärjestyksissä on yleensä yhtiökokouksen ja hallituksen päätöksentekoa koskevia säännöksiä, jotka eivät juurikaan poikkea osakeyhtiölain olettasäännöksistä. (Ruohonen ym. 2021, 200–202.)

Hallintomallit osakeyhtiöissä perustuvat osakeyhtiölakiin sekä osittain yhtiöjärjestykseen. Yhtiöiden omistusrakenteet vaikuttavat myös toimintatapoihin. Listatuille yhtiöille omia vaatimuksiaan asettavat mm. viranomaiset ja arvopaperimarkkinalaki. Kuntien omistamissa yhtiöissä taas yleiset yhteiskunnalliset tekijät saattavat vaikuttaa yhtiöiden hallinnon toimintaan. (Niskakangas ym. 2011, 21.)

Osakeyhtiöiden toimielimiä on hallituksen ja toimitusjohtajan lisäksi yhtiökokous. Yhtiöissä voi olla lisäksi käytössä hallintoneuvos. Toimielinten päätöksentekomenettely ja keskinäiset suhteet on määritetty osakeyhtiölaissa. Yhtiöjärjestyksessä niitä voidaan muuttaa ja täsmentää tarvittaessa jonkin verran. Monet toimielinten tehtävistä ovat lakimääräisiä ja toimielinten välillä vallitsee hierarkia. Ylimpänä toimielimenä toimii yhtiökokous, seuraavana mahdollinen

hallintoneuvos ja viimeisenä hallitus sekä toimitusjohtaja. (Niskakangas ym. 2011, 21.)

Osakeyhtiölain 6. luvun 1. §:n mukaan osakeyhtiöllä on pakko olla yhtiökouksen lisäksi hallitus. Tyypillisesti suurimmassa osassa yhtiöistä on myös toimitusjohtaja, vaikka se ei ole pakollista. Vapaaehtoiset hallintoneuvostot ovat nykyisin harvinaisia. Lisäksi yhtiössä voi olla tilintarkastaja, jonka tehtävänä on tarkastaa osakeyhtiön tilinpäätös, kirjanpito sekä hallinto. Tilintarkastajan asettamiselle on taloudelliset kriteerit, mutta ennen niiden täyttymistä tilintarkastajan valitseminen on vapaaehtoista. (Ruohonen ym. 2021, 55–56.)

Osakeyhtiön omistajat voivat käyttää valtaansa yhtiökokouksessa, mutta koska hallituksen vastuu on rajoittamaton, sen ei kuitenkaan tarvitse toimia osakkaiden määräysten mukaisesti, vaan päätökset tulee tehdä itsenäisesti. Hallituksen ja toimitusjohtajan on kuitenkin hyvä tietää, mitä omistajat ajattelevat yhtiön hallinnosta yhtiökokousten välissäkin. Hallintoneuvosto on vapaaehtoinen toimielin, joten useinkaan sille ei löydy luontevaa roolia hallituksen ja yhtiökokouksen välillä. Jotkin kuntien omistamat yhtiöt silti käyttävät hallintoneuvostoa ja se toimiikin eräänlaisena yhtiökokouksen jatkeena. Hallintoneuvoston valtaa on rajattu osakeyhtiölaissa ja tehtävänä on lähinnä valvoa yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa. (Niskakangas ym. 2011, 21–22.)

Yhtiökokous on osakeyhtiön ylin toimielin. Yhtiökokoukset jakautuvat varsinaisiin ja ylimääräisiin. Varsinainen yhtiökokous on pidettävä tilikauden päättymisen jälkeen. Varsinaisessa yhtiökokouksessa on lain mukaan päätettävä ainakin tilinpäätöksen vahvistamisesta, voiton käyttämisestä, hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan vastuuvapaudesta, hallituksen jäsenten palkitsemisesta, tilintarkastajan valinnasta sekä muista yhtiöjärjestyksen mukaan varsinaisessa yhtiökokouksessa käsiteltävistä asioista. Näistä tilinpäätöksen vahvistaminen ja voitonjakopäätös ovat yhtiökokouksen tärkeimmät päätökset. Varsinkin kuntayhtiöiden yhtiöjärjestyksissä voi olla määräys useammasta kuin yhdestä varsinaisen yhtiökokouksen järjestämisestä. Ylimääräisiä yhtiökokouksia kutsutaan yleensä koolle, kun on tarve päättää jostain yhtiökokoukseen kuuluvasta asiasta, mutta se ei voi odottaa varsinaiseen yhtiökokoukseen asti. Koolle kutsun hoitaa yleensä hallitus sen omasta päätöksestä. (Ruohonen ym. 2021, 56–59.)

Päätösvaltaisen yhtiökokouksen edellytyksenä on vähintään yhden yhtiön osakkeenomistajan tai tämän edustajan läsnäolo. Yhtiökokouksesta poissaolevien osakkaiden on tyydyttävä läsnäolleiden tekemiin päätöksiin. Kokouksissa voidaan päättää vain asioista, jotka on mainittu kokouskutsussa tai jotka on yhtiöjärjestyksen mukaan käsiteltävä yhtiökokouksessa. Pääosa päätöksistä tehdään enemmistöperiaatteella, mutta tietyissä tapauksissa, kuten yhtiöjärjestyksen muuttamisessa, sulautumisessa, jakautumisessa tai yhtiön asettamisessa selvitystilaan, voidaan vaatia enemmistöpäätöstä suurempi enemmistö, kuten kahta kolmasosaa annetuista äänistä. (Ruohonen ym. 2021, 59–62.)

Niskakangas ym. (2011, 28–29) toteavat, että osakeyhtiön hallituksella on toimivalta niissä hallintoon liittyvissä asioissa, joita ei ole osoitettu yhtiökokoukselle. Hallituksen yleistoimivallaksi on määritelty yhtiön hallinnosta huolehtiminen ja yhtiön toiminnan asianmukainen järjestäminen. Toimitusjohtajalle kuuluu juokseva hallinto, mutta mikäli toimitusjohtajaa ei ole valittu, juoksevan hallinnon hoitaminen kuuluu hallituksen tehtäviin. Ruohonen ym. (2021, 72) taas kuvailevat osakeyhtiön hallitusta käytännön toiminnan kannalta tärkeimmäksi toimielimeksi, koska hallituksella on sille määriteltyjen tehtävien lisäksi yleistoimivalta yhtiön asioihin.

Käytännössä hallituksen tehtävänä on yhtiön menestymisestä huolehtiminen. Menestymisen mittarina pidetään yleisesti ja ensisijaisesti omistajien sijoittamille varoille saatua tuottoa. Tämä ei tarkoita, että muiden sidosryhmien tavoitteet sivuutettaisiin. Pitkällä tähtäimellä yhtiön menestys edellyttää muiden sidosryhmien huomioon ottamista päätöksenteossa. Kuntaomisteisilla yhtiöillä taas saattaa olla jokin yhteiskunnallinen tehtävä kunnan alueella, jolloin toiminnan menestyksellisyyttä ei pystytä arvioimaan pelkästään omaisuuden tuoton perusteella. (Niskakangas ym. 2011, 30–31.)

Hyvän hallituksen tehtävänä on määritellä yhtiön tarkoitus, strategia ja arvot. Silloin yhtiön lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteet sekä toimintapolitiikat varmistetaan ja niitä pidetään ajan tasalla. Hallituksen tehtävänä on myös yhtiön budjetin hyväksyminen. Sitä edeltää budjettikokous, jolloin strategiset suunnitelmat ja kysymykset nousevat esille. Budjettia ja strategiaa koskevat

suunnitelmat on laadittava riittävän realistisiksi, mutta myös tavoitteellisiksi. Hallitus ei saa tyytyä suunnitelmiin, jotka ei palvele omistajaintressiä tehokkaasti. Suunnitelmien hyväksymisen jälkeen hallituksen tehtävänä on myös niiden toteuttamisen valvonta. Tätä varten hallituksen tulee saada jatkuvasti riittävästi tietoa yhtiön talouden kehityksestä. Yleensä hallitus saa yhtiön laskentatoimelta kuukausiraportin, jossa on toteutuneet luvut ja vertailu budjettiin sekä edelliseen vuoteen. (Niskakangas ym. 2011, 31.)

Niskakangas ym. (2011, 22) mukaan toimitusjohtaja ei ole työsuhteessa yhtiöön, vaan hän on yhtiön hierarkian alin toimielin. Toimitusjohtajan valinta on yhtiön sisäinen asia. Kuntayhtiöissä on tyypillisesti toimitusjohtaja, jonka tehtävä voi olla kokoaikainen tai joskus osapäiväinen. Toimitusjohtaja on erityisesti kuntayhtiöissä menestyksen kannalta ratkaiseva tekijä, koska toimitusjohtajan tehtävin kuuluu yhtiön toiminnan käytännön järjestämisestä, organisaation toiminnasta sekä tärkeimmistä rekrytoinneista vastaaminen. Osakeyhtiölain 6. luvun 17. §:n mukaan toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluu hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien määräysten ja ohjeiden mukaisesti. Toimitusjohtajalle kuuluu kaikki yhtiön päivittäiseen hallintoon kuuluvat tehtävät. Yksityiskohtaista määrittelyä ei ole osakeyhtiölaissa tehty toimitusjohtajan yleistoimivaltaan liittyen, vaan siihen vaikuttaa mm. yhtiön koko, toimiala, toiminnan luonne sekä yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan välille määritelty työnjako. (Ruohonen ym. 2021, 133–134.)

Toimitusjohtajan ja hallituksen tehtävien rajat eivät ole aina täsmälliset. Hallituksen tehtävänä on päättää strategiset ja suuret asiat, kuten merkittävät investoinnit. Ne tehdään kuitenkin yleensä toimitusjohtajan esityksestä, eli voidaan sanoa toimitusjohtajan joutuvan askaroimaan niiden asioiden kimpussa, jotka kuuluvat hallituksen tehtäviin. Näin ollen voidaankin todeta, että hallituksen ja toimitusjohtajan tehtävät eivät ole rinnakkaisia vaan ristikkäisiä. (Niskakangas ym. 2011, 35–36.)

Osakeyhtiöiden verotuksessa käytetään tuloveroa, joka on 20 prosenttia. Verotettava tulo tarkoittaa verovuoden tulosta, josta on vähennetty mahdolliset aikaisempina vuosina vahvistetut tappiot. Osakeyhtiön pitää maksaa tuloveroa ennakkoveroina. Ennakkovero perustuu yleensä edellisen vuoden

veroilmoitukseen. Yhteisön verotus ei suoraan vaikuta yksittäisen osakkaan verotukseen. (Vero 2021.)

2.2 Kuntakonserni

Kuntalain mukaan kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin. Lisäksi kunnan määräysvallassa olevat säätiöt kuuluvat kuntakonserniin. Kunnan tytäryhteisöllä tarkoitetaan sellaista yhteisöä, jossa kunnalla on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. (Kuntaliitto 2017, 6.)

Kunnan konserniohjeen tarkoituksena on varmistaa lain mukaisen omistajapolitiikan sekä asetettujen tavoitteiden toteutus. Tavoitteena on myös yhtenäistää konsernin toimintakulttuuria ja käytäntöjä. Konserniohjeen tarkoitus ei ole tytäryhteisöjen operatiivisen toiminnan johtamisen ohjeistus, vaan ohje toimii viitekehyksenä yhteisöjen toiminnalle sekä ohjeena kunnan ja tytäryhteisön väliselle tiedonvälitykselle. (Niskakangas ym. 2011, 23.)

Konserniohjeella määritellään kuntakonsernin menettelytapoja, jotka tukevat mm. talouden seurantaa ja suunnittelua, riskienhallintaa, tiedottamista, hyvää johtamista sekä sitoutunutta hallitustyöskentelyä. Kuntalaissa on konserniohjeelle määritelty vähimmäisisältö. Konserniohjeen tulee sisältää määräykset ainakin seuraaviin asioihin:

- Talouden ja investointien suunnitteluun ja ohjaukseen.
- Konsernivalvonnan, raportoinnin sekä riskienhallinnan järjestämiseen.
- Tiedottamisesta sekä luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaamisesta.
- Velvollisuudesta hankkia kunnan kanta ennen päätöksentekoa.
- Konsernin sisäisistä palveluista.
- Tytäryhteisöjen hallituksen kokoonpanosta ja nimittämistä.
- Tytäryhteisöjen hyvästä johtamis- ja hallintotavasta. (Kuntaliitto 2017, 8.)

Omistajaohjauksella huolehditaan, että kunnan tytäryhteisöjen toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Tytäryhteisöjen hallituksen kokoonpanossa on huomioitava yhteisön toimialan edellyttämä riittävä liiketoiminnan ja talouden asiantuntemus. Konserniohjetta sovelletaan tytäryhteisöjen omistajaohjaukseen. (Kuntalaki 10.4.2015/410.)

Omistajaohjauskeinot kunnan tytäryhteisöissä ovat erilaisia kuin kunnan omassa toiminnassa. Yleisesti ottaen omistajaohjauksella pyritään varmistamaan se, että kuntayhtiöt toteuttavat omistajan niille asettamia tavoitteita. Omistajaohjaus on kuntayhtiöissä tärkeässä roolissa jo yhtiön perustamisvaiheessa ja toimivan yhtiön hallinnoinnissa. Omistajaohjauksen yleisiä tavoitteita voi lainata myös valtion omistajapolitiikan puolelta. Niitä ovat yhtiöiden kehittäminen, vastuun edistäminen sekä omistaja-arvon pitkäjänteinen kasvun tukeminen. (Ruohonen ym. 2021, 183–184.)

Osakeyhtiön yhtiökokous on muodollinen toimielin. Tehokkaan omistajaohjauksen kannalta ei ole riittävää, että kunta käyttää valtaansa vain yhtiökokouksessa. Kunnan on tärkeää asettaa omistamalleen yhtiölle selkeät tavoitteet. Omistajan on myös syytä seurata näiden tavoitteiden toteutumista ja ohjata yhtiön toimintaa. Kuntayhtiön hallituksen sekä toimitusjohtajan on kuitenkin huolehdittava omaan toimivaltaansa kuuluvista päätöksistä, eikä tarkoituksenmukaista ole, että tiedustellaan näkemystä sellaisiin asioihin, joihin kannan kysymistä omistajilta ei konserniohjeessa edellytetä. (Ruohonen ym. 2021, 185.)

Paikoitellen omistajaohjaus on kunnissa ollut kovin vähäistä. Kuntakonserneilla ei ole ollut juurikaan vakiintuneita omistajaohjauskäytäntöjä kuntayhtiöille, vaikka omistajaohjauksella olisi mahdollisuus parantaa suorituskykyä yhtiöissä. Omistajaohjauksen keinot kuitenkin vaihtelevat riippuen siitä, onko kyse kunnan yksin omistamasta osakeyhtiöstä, kunnan määräysvallassa olevasta yhtiöstä vai yhtiöstä, jossa kunta on vain vähemmistöosakkeenomistaja. Käytännön toteutukseen vaikuttaa myös, onko yhtiössä muita kuin kuntia omistajana. (Ruohonen ym. 2021, 186.)

2.3 Tilinpäätös

Tilinpäätös laaditaan, koska sen antamia tietoja käyttävät hyväksi monet eri tahot. Esimerkiksi verottajaa kiinnostaa yrityksen verotettava tulos, kun taas omistajat haluavat tietää omistuksena arvon muutoksesta. Tilinpäätös on tärkeä myös yritykselle itselleen, sillä sen avulla pystytään seuraamaan taloudellista tilannetta. Tilinpäätös on aina virallinen sekä useimmissa tapauksissa julkinen asiakirja, jonka vuoksi sen sisällölle ja laatimisperiaatteille säädetään

tarkat rajat kirjanpitolaissa ja -asetuksissa. Tämän avulla eri yritysten tilinpäätökset ovat mahdollisimman vertailukelpoisia keskenään. (Lindblad 2021, 26–28.)

Kuntalain 13. luvun 113. §:n mukaan tilinpäätökseen kuuluvat tuloslaskelma, tase, rahoituslaskelma, niiden liitetiedot sekä talousarvion toteutumisvertailu ja toimintakertomus. Kuntakonsernin tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tarkoituksena on antaa sen lukijalle oikea ja riittävä kuva kunnan ja kuntayhtymän tuloksesta sekä taloudellisesta asemasta. Konsernitilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tarkoituksena on antaa informaatiota siitä, miten kuntayhtiöille asetettuja tavoitteita on saavutettu. (Ruohonen ym. 2021, 289.) Konsernitilinpäätöksen ja siihen liittyvien asiakirjojen tulee olla selkeitä ja muodostaa yhtenäinen kokonaisuus (Blomqvist-Erhama ym. 2018, 9).

Tuloslaskelman tavoite on osoittaa tilikauden tulosta ja sen muodostumista-paa. Tuloslaskelmasta täytyy selvittää, onko tulos syntynyt osakeyhtiön tavanomaisista toiminnoista vai rahoitus- tai satunnaisista tuotoista ja kuluista. Tuloslaskelmassa, kuten myös taseessa ja rahoituslaskelmassa tulee tilinpäätöksessä esittää vertailutiedot edelliseltä tilikaudelta. (KHT-yhdistys 2013, 64–66.)

Kirjanpitoasetuksen mukaan yrityksillä on kaksi tuloslaskelman vaihtoehtoista kaavaa. Vaihtoehdot ovat joko kululajikohtainen tai toimintokohtainen tuloslaskelma. Kululajikohtainen tuloslaskelma on suurimmalla osalla suomalaisista yrityksistä käytössä, toimintokohtaista Suomessa käyttävät pääasiassa vain suuret kansainväliset yritykset. (Salmi 2020, luku 2.1.) Kululajikohtaisessa tuloslaskelmassa kulut jaotellaan nimensä mukaisesti kululajien mukaan. Tässä kaavassa varsinaisen toiminnan tuotoista vähennetään materiaali- ja palveluhankintoja koskevat kulut, poistot ja arvonalentumiset, henkilöstökulut sekä liiketoiminnan muut kulut. Näiden kulujen vähentämisen jälkeen saadaan välisummaksi liikevoitto tai -tappio. Toimintokohtaisessa laskentakaavassa taas on muutettu liiketoiminnan muiden tuottojen ja kulujen esittämisjärjestystä. Liiketuloksesta alkaen toimintokohtainen ja kululajikohtainen kaava ovat täysin samanlaisia. (KHT-yhdistys 2013, 66.)

Kaikki kirjanpitovelvolliset tekevät taseen saman peruskaavan mukaan. Pienemmät kirjanpitovelvolliset saavat laatia sen myös lyhennetyssä muodossa (Salmi 2020, luku 2.2). Tilinpäätöksessä esitettävän taseen tarkoituksena on kuvata yrityksen taloudellista asemaa tilinpäätöspäivänä. Pääsääntöisesti taseen eriä on mahdollista yhdistellä, jos niiden erillisellä esittämisellä on vähäinen merkitys oikean kuvan antamiseen tai jos yhdistelyn avulla saadaan esitystavasta selkeämpi. (KHT-yhdistys 2013, 72.)

Salmisen (2020, luku 2.2) mukaan taseen vastaavaa puoli jaetaan pysyviin vastaaviin ja vaihtuviin vastaaviin. Vaihtuviin vastaaviin kuuluu muu omaisuus, joka on tarkoitettu tuottamaan tuloa vain yhtenä tilikautena. Lindblad (2021, 91) kertoo, että pysyvissä vastaavissa tilinpäätösarvostus perustuu siihen, kuinka paljon niiden arvioidaan tulevaisuudessa aikaansaavan ja mikä niiden taloudellinen käyttöaika on. Taseen vastaavalta puolelta taas saadaan tietoa yritystoiminnan rahoituksesta. Jako oman ja vieraan pääoman välillä antaa tilinpäätöksen lukijalle kuvan yrityksen vakavaraisuudesta, eli mitä suurempi osuus on rahoitettu omalla pääomalla, sitä vakavaraisempi yritys on. Myös Salmisen (2020, luku 2.2) mielestä yrityksellä on joustavampi rahoituksellinen asema, kun omaa pääomaa on riittävästi. Tämä vähentää merkittävästi yritykseen liittyviä rahoitusriskejä.

Taseen vastaavia koskevissa liitetiedoissa tärkeimmässä osassa ovat selvitykset aineettomien hyödykkeiden aktivointi- ja poistoperusteista. Vastattavaa puolella taas liitetiedoissa voidaan selvittää mm. yrityksen maksuvalmiutta ja rahoitusriskiä vieraan pääoman rakenteella. Lisäksi liitetiedoissa esitetään tuloveroja koskevia tietoja sekä vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat tiedot. Myös henkilöstöstä ja sen muutoksista sekä toimielinten jäsenistä voi tarvittaessa esittää lisätietoja liitetiedoissa. Omistukset muissa yrityksissä on myös oleellinen liitetieto, jolla saadaan kattava kuva tarkasteltavasta taloudellisesta kokonaisuudesta. (Salmi 2020, luku 2.3.)

Toimintakertomus on vapaamuotoinen asiakirja, joten siinä esitettävien asioiden järjestystä ei ole määritelty tarkemmin. Siinä esittäväksi vaadittavat tiedot ovat osittain päällekkäisiä tilinpäätöksen liitetietojen kanssa. Toimintakertomuksen tarkoituksena on täydentää tilinpäätöstä ja toisaalta selventää sitä oikean kuvan saamiseksi tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Toimintakertomuksesta pitää selvittää mm. olennaiset tapahtumat tilikaudella, rakenne- ja rahoitusjärjestelyt, arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä, arvio toiminnan merkittävimmistä riskeistä, ympäristöasiat sekä henkilöstö erilaisia tunnuslukuja apuna käyttäen. (KHT-yhdistys 2013, 35–50.)

Toimintakertomuksen laadintavelvoite on kaikilla yrityksillä, jotka ylittävät vähintään kaksi seuraavista kokorajoista. Kokorajoiksi on määritelty yli 7,3 miljoonaa euron liikevaihto, yli 3,65 miljoonan euron tase tai yli 50 työntekijän henkilöstö. Vaikka kokorajat eivät ylittyisi, voi yhtiö halutessaan laatia vapaaehtoisesti toimintakertomuksen. Toimintakertomuksessa annetaan tietoja yhtiön toiminnan kehittymistä koskevista tärkeistä seikoista sekä kirjanpito- ja osakeyhtiölain vaatimat tiedot. Toimintakertomuksen tulisi kuvailla yhtiön hallituksen sekä toimitusjohtajan näkemystä liiketoiminnasta ja sen kehittymisestä. (KHT-yhdistys 2013, 34.)

Kunnan ja kuntakonsernin toimintakertomuksessa tulee antaa tietoja sellaisista talouteen liittyvistä asioista, jotka eivät suoraan käy ilmi taseen, tuloslaskelman tai rahoituslaskelman avulla. Kunnan toimintakertomuksessa täytyy kuvata kuntakonsernissa tapahtuneita olennaisia muutoksia, jolloin konserniin kuuluvien kuntayhtiöiden keskeisten tapahtumien tulee ilmetä siitä. Tällaisia muutoksia voivat olla esimerkiksi omistussuhteiden muutokset, toiminnan keskeiset seikat tilikaudella sekä merkittävimmät investoinnit. (Ruohonen ym. 2021, 289.)

Kirjanpitolauslautakunnan (Kila) yleisohjeen mukaan toimintakertomuksen laatimisessa suositellaan, että tunnuslukuina esitetään ainakin neljä seuraavista: liikevaihto, liikevoitto tai -tappio sekä euroina että prosentteina liikevaihdosta, oman pääoman tuotto ja omavaraisuusaste. (KHT-yhdistys 2013, 49.) Näitä ja myös muita tunnuslukuja voidaan tulkita monesta eri näkökulmasta. Lähtökohdina voivat olla tunnusluvun absoluuttinen arvo, muutos ja muutoksen suunta, toimialan ja kilpailijoiden tunnusluvut tai yritykselle asetetut omat tavoitteet. (Salmi 2020, luku 4.4.)

Tunnuslukuja lasketaan ja käytetään, kun halutaan selvittää yrityksen kehitystä ja vertailla eri yrityksiä. Niiden avulla kuvataan tavallisesti yrityksen taloudellisia toimintaedellytyksiä eli pääasiassa sen kannattavuutta ja rahoitusta.

Tunnusluvut auttavat eliminoimaan koon vaikutukset yritysten vertailussa ja inflaation vaikutukset eri vuosien vertailukelpoisuuteen. Tunnuslukujen laskeminen on useimmiten standardisoitu vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi. Yritysten välisessä kannattavuusvertailussa yleisin tunnusluku on pääoman tuottoprosentti. Se kertoo yrityksen tilikaudella saavutetun tuloksen suhteen käytössä olleeseen pääomaan. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 159–161.)

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tarpeelliset lisätiedot näitä varten ilmoitetaan liitetiedoissa. (KHT-yhdistys 2013, 86.) Salmisen (2020, luku 2.3) mukaan liitetiedot ovat itsenäinen osa tilinpäätöstä samalla tavalla kuin tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelmakin. Tuloslaskelmaa koskevista liitetiedoista tärkein on liikevaihdon toimialakohtainen ja maantieteellisten markkina-alueiden mukaan jakautuminen. Liiketoiminnan muiden tuottojen määrä ja erittely taas antavat tiedon siitä, kuinka suuri osuus tuotoista ja tuloksesta on saatu aikaan esimerkiksi pysyvien vastaavien myyntivoitoilla. Liitetietona esitetään myös selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksesta.

Tilintarkastus käsittää tilikauden kirjanpidon, tilinpäätöksen sekä hallinnon. Tilintarkastajan on tehtävä ja annettava kultakin tilikaudelta päivätty ja allekirjoitettu tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuskertomuksessa tulee ilmetä vähintään seuraavat asiat; antaako tilinpäätös riittävän kuvan yhteisön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, täyttääkö tilinpäätös laissa asetetut vaatimukset, onko toimintakertomus laadittu säännösten mukaisesti ja ovatko toimintakertomuksen sekä tilinpäätöksen tiedot yhdenmukaisia. (Ruohonen ym. 2021, 165–168.)

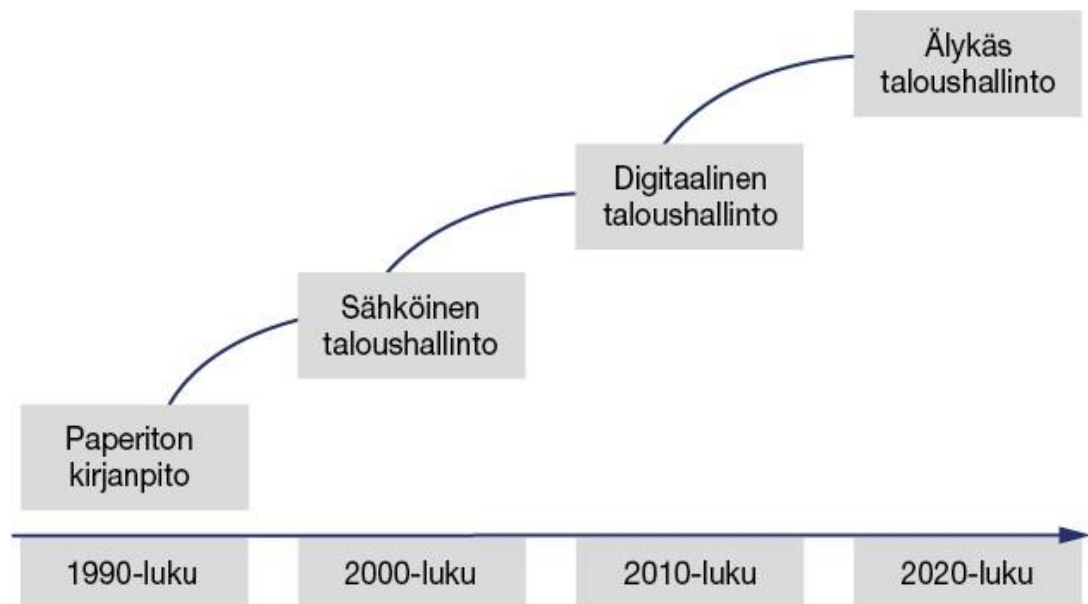
Tilintarkastuksessa päätehtävänä on omistajien vakuuttaminen siitä, että johto on antanut yrityksen tilasta oikean ja riittävän kuvan. Osakeyhtiöissä tulee olla vähintään yksi tilintarkastaja. (Salmi 2020, luku 2.6.) Konsernitilinpäätös ei itsessään ole erillinen kohde tilintarkastuksessa. Koska se on osa emoyrityksen tilinpäätöstä, tilintarkastajat tekevät tarkastuksen osana emoyhtiön tilintarkastusta. Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen tiedot sisällytetään emoyrityksen tilintarkastuskertomukseen. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 105.)

3 SÄHKÖINEN TALOUSHALLINTO

Sähköisellä taloushallinnolla tarkoitetaan kaikkien taloushallinnon tietovirtojen ja käsittelyvaiheiden automatisointia sekä käsittelyä digitaalisessa muodossa. Kaikki kirjanpidon ja sen osaprosessien tapahtumat käsitellään mahdollisimman automaattisesti ilman paperia. (Lahti & Salminen 2014, 24.) Yrityksen taloushallintoon kuuluvia tehtäviä voidaan tänä päivänä hoitaa vähemmällä työllä sähköisen taloushallinnon avulla. Kustannusten pienenemisen ja toiminnan tehostumisen lisäksi sähköinen taloushallinto mahdollistaa koko yrityksen joustavan organisoinnin. (Yrittäjät 2014.)

3.1 Kohti älykästä taloushallintoa

Sähköinen taloushallinto voidaan määritellä ja ymmärtää monella eri tavalla riippuen siitä, kuka asian määrittelee sekä missä yhteydessä siitä puhutaan. Sähköinen taloushallinto kehittyy koko ajan paremmaksi ja nykyään puhutaankin paljon myös digitaalisesta ja älykkäästä taloushallinnosta, kuten kuvassa 1 nähdään. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 11–16.)

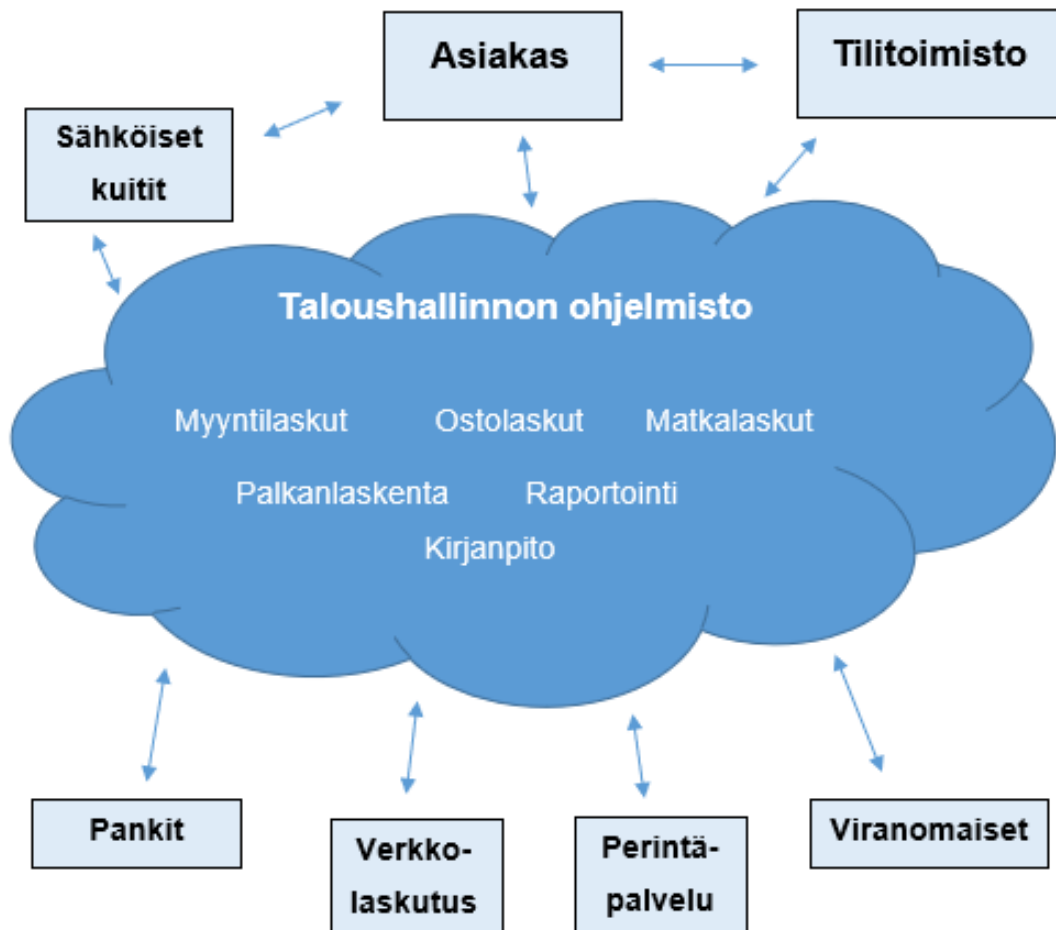
Kuva 1. Taloushallinnon digitalisoituminen: kehitys paperittomasta kirjanpidosta älykkääseen taloushallintoon (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 16)

Kuvassa 1 näkyvän aikajanan mukaisesti paperittomasta kirjanpidosta alettiin puhua 90-luvun lopussa ja 2000-luvun alkupuolella digitalisaation voimistuessa. Paperiton kirjanpito tarkoittaa kirjanpidon lakisääteisten tositteiden esitystapaa sähköisessä muodossa. Digitaalinen taloushallinto on myös

paperitonta, mutta paperiton tila voidaan saavuttaa lisäksi tehottomassa ja manuaalisessa taloushallintoprosessissa esimerkiksi skannaamalla tositteet sähköiseen muotoon. Tämä tapa on vielä monilla, erityisesti pienillä yrityksillä käytössä, eikä askelia kohti digitaalista tai älykästä taloushallintoa ole otettu. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 15–16.)

Älykästä taloushallintoa ovat mm. erilaisten automaatioiden hyödyntäminen säännönmukaisissa tehtävissä, poikkeuksien ja ei-rakenteellisen datan käsittely sekä ennusteiden ja toimenpide-ehdotuksien muodostaminen. Tarkoitus on, että ihmiset voivat keskittyä ihmisälyä vaativiin tehtäviin. Älykkään taloushallinnon edellytyksenä onkin uusi työnjako ihmisten ja järjestelmien välillä. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 17–19.)

Sähköisen taloushallinnon avulla rutiinitöitä, jotka on aiemmin tehty käsin ja paperille, voidaan hoitaa sähköisen järjestelmän eli taloushallinto-ohjelmiston avulla nopeammin tietokoneella, puhelimella tai tabletilla (Sähköinen taloushallinto s.a.). Suurin osa yrityksistä käyttää täysin pilvipohjaisia eli internetin välityksellä toimivia ohjelmistoja. Ne ovat luotettavia, helppokäyttöisiä ja kustannustehokkaita (Siivola ym. 2015, 47).

Kuva 2. Sähköisen taloushallinnon kokonaisuus (mukaillen Siivola ym. 2015, 47)

Kuten kuvassa 2 näkyy, pilvipalvelussa toimiva sähköisen taloushallinnon ohjelmisto sisältää kaikki tarvittavat toiminnot ja yhteydet yhdessä paketissa. ”Asiakkaalla” ja ”tilitoimistolla” voitaisiin vaihtoehtoisesti tarkoittaa myös esimerkiksi yrityksen johtoa ja talousosastoa. Heidän käytössään on jatkuvasti reaaliaikainen tieto yrityksen laskutuksesta, palkoista, kirjanpidosta ja raporteista. Sähköiset kuitit kulkeutuvat joko suoraan taloushallintoon tai asiakkaan kautta. Taloushallintopalvelut ovat yhteydessä pankkiin, jolloin esimerkiksi verkkolaskuja voi suoraan maksaa käymättä verkkopankissa. Tarvittavat raportoinnit saa myös suoraan välitettyä mahdollisille perintäpalveluille ja eri viranomaisahoille, kuten verottajalle.

Yrityksien taloushallinto kattaa kaiken, mitä kuuluu rahaliikenteeseen, esimerkiksi osto- ja myyntilaskut, kirjanpidon, palkkalaskennan, matkalaskut ja korttimaksut. Sähköinen taloushallinto tarkoittaa sitä, että näitä tehtäviä hoidetaan sähköisen ohjelmiston – tavallisesti pilvipalvelun – avulla. Sen ansiosta talousasiat hoituvat riippumatta ajasta ja paikasta sekä pääosin automaattisesti, joten yrityksen taloudesta on saatavilla jatkuvasti reaaliajassa olevaa tietoa.

Sähköisen taloushallinnon tarkoituksena on tuoda taloudenhallintaan tarkkuutta ja selkeyttä. (Kuokkanen 2018.)

Sähköisen taloushallinnon suosio kasvoi edelleen vuonna 2021, mitä selittää erityisesti koronapandemian takia asetetut etätyösuositukset (Visma 2021). Optimaalisessa tilanteessa kaikki taloushallinnon aineisto käsitellään sähköisesti prosessin alusta loppuun saakka. Se edellyttää kuitenkin esimerkiksi sitä, että laskujen toimittajat laittavat laskunsa sopivassa sähköisessä muodossa. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 16–17.)

Sähköinen taloushallinto vähentää paljon päällekkäisiä työvaiheita, kun kerran tietokoneella ollutta tietoa ei siirretä välillä paperille ja tallenneta taas uudelleen. Suurimmat säästöt perinteiseen taloushallintoon verrattuna tulevat ostolaskujen käsittelyssä, mutta myös muut osa-alueet tehostuvat huomattavasti. Kustannuksia pienentää myös internetissä toimiva taloushallinnon ohjelmisto, jonka avulla esimerkiksi yrityksen sisäisen ohjelmistoylläpidon tarve vähenee. (Siivola ym. 2015, 19–20.)

Lahden ja Salmisen (2014, 171–172) mukaan sähköinen taloushallinto liittyy keskeisesti myös raportointiin. Parhaassa tapauksessa erilaiset raportit valmistuvat automaattisesti ja ovat monilta osin jatkuvasti ajan tasalla. On myös paljon yrityksiä, joissa suuri osa raportoinnista on manuaalista työtä, mutta raportoinnin kehittäminen on monissa yrityksissä korkean prioriteetin tavoite. Kaarlejärvi ja Salminen (2018, 17–18) kertovat, että raportoinnin on tarkoitus tukea ihmistä tiedon hyödyntämisessä analysoimalla sekä luokittelemalla dataa ja luomalla ennusteita saatavilla olevan datan pohjalta.

Sähköinen taloushallinto antaa yrityksille merkittävää etua raportoinnin parantamisessa. Raportointi on jouhevampaa, koska tiliotteet, osto-, matka- ja kululaskut kirjautuvat kirjanpitoon sitä mukaa, kun ne saapuvat. Myös raportointijakson päättyessä tarvittavat koosteet saadaan nopeasti, ja kassan sekä reskontran seuranta onnistuu myös keskellä raportointijaksoa. (Siivola ym. 2015, 20.) Monesti liiketoiminnassa ja organisaatiossa tapahtuvat muutokset ovat jatkuvia, jolloin raportoinnin tulee pystyä seuraamaan muuttuneita tarpeita (Lahti & Salminen 2014, 178).

Raportointiteknologian ja -järjestelmien kehittyminen on vaikuttanut siihen, kuinka kattavia erilaiset raportointiratkaisut nykyään ovat ja miten samalla ratkaisulla voidaan hoitaa useampia raportointitarpeita. Perinteisesti raportoinnin ratkaisut ovat olleet esimerkiksi konserniraportoinnissa, rahavirtaraportoinnissa, budjetoinnissa ja toteumaraportoinnissa omia käyttötarkoituksiaan varten rakennettuja. Nykyään ohjelmistot ja markkinat ovat kuitenkin kehittyneet siten, että niistä löytyy useampia osa-alueita samaan ratkaisuun integroituna. (Lahti & Salminen 2014, 183–184.)

Taloushallinnon jatkuvan kehittymisen avulla tilinpäätökseen liittyvät raportit ja niiden jakelu voidaan hoitaa sähköisesti ja automaattisesti. Raporttien jake- lussa tehokkaita tapoja ovat mm. raporttiportaali tai itsepalveluperiaate, jossa käyttäjälle annetaan pääsy omien käyttöoikeuksiensa puitteissa raportointijär- jelmiin. Raporttiportaali toimii internetin välityksellä ja se voidaan integroida esimerkiksi yrityksen omaan intranettiin. Sähköiset mediat antavat mahdolli- suuden siihen, että käyttäjät voivat itse ajaa sieltä tarvitsemiaan raportteja ajasta tai paikasta riippumatta. (Lahti & Salminen 2014, 185.) Uusin kehitysas- kel on tekoälyn hyödyntäminen raportoinnissa tietojen luokittelun ja ennusta- misen helpottamiseksi. Ohjelmistorobotiikan avulla voidaan automatisoida pe- rinteisten, vakioitujen raporttien tuottamista ja jakelua ja siten tehostaa raport- tien luontia käyttövalmiiksi. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 189.)

3.2 Automatiikka taloushallinnossa

Automatisointi taloushallinnossa tarkoittaa lyhykäisyydessään koneen kykyä käsitellä siihen syötettyä tietoa ja suorittaa toimintoja kyseisen tiedon pohjalta. Esimerkiksi taloushallinnon ohjelmisto tiliöi ja maksaa sähköisen laskun auto- maattisesti, ja mikäli se havaitsee poikkeamia, ilmoittaa se niistä ihmiselle (Rumpu 2019a). Automatisointi on merkittävä osa nykyaikaista älykästä ta- loushallintoa.

Kaarlejärven ja Salmisen (2018, 182–183) mukaan automatiikan tavoitteena on ensisijaisesti vähentää manuaalisen työn määrää ja vapauttaa ihmisten työaika enemmän arvoa tuottaviin tehtäviin. Automaatio nopeuttaa proses- seja, koska se pystyy käsittelemään tapahtumia nopeammin kuin ihminen. Au- tomatisoitu prosessi on myös yleensä edullisempi kuin ihmisen tekemä työ.

Esimerkiksi automaattinen rahoituslaskelmakaava on kannattavampi vaihtoehto kuin rahoituslaskelman tekeminen kerran vuodessa manuaalisesti.

Kirjanpito voidaan nykyään automatisoida hyvin suurelta osalta. Rummun (2019b) mukaan tällä hetkellä kaikista kirjanpidon tositteista voidaan automatisoida jopa 97 prosenttia. Jäljellä olevat kolme prosenttia ovat hänen mukaansa toistaiseksi hankalasti toteutettavissa. Esimerkiksi taksin maksupäätteiden kuitteja ei ole vielä ollut mahdollista saada sähköisessä muodossa, mikä tuottaa ongelmia tekoälyjärjestelmien kanssa. Järjestelmät eivät vielä pysty tunnistamaan kaikkia käsin skannattuja tositteita eivätkä näin tiliöimään niitä ilman ihmisen välikättä. Vaikka kaikki kirjanpito saataisiin täysin automatisoitua, jää ihmisen tehtäväksi vielä raporttien tulkitseminen ja niihin kohdistuvat päätökset, kuten poistosuunnitelmien valitseminen ja erilaiset verotekniset valinnat.

Ostolaskujen käsittely ja tiliöinti on pitkälti automatisoitu nykyisillä taloudenhallinto-ohjelmistoilla. Esimerkiksi säännölliset samansuuruisena saapuvat laskut voidaan automatisoida kokonaan. Osa laskuista on tietenkin sellaisia, jotka vaativat tarkastamista ja tietyn henkilön hyväksynnän. Nykyään käyttäjä pystyy kuitenkin itse määrittelemään, mitkä laskut halutaan automatisoida kokonaan ja mitkä hallinnoida käsin. Automaatio perustuu näin käyttäjän laatimiin sääntöihin, eikä ohjelmisto tee itsekseen mitään, mille käyttäjä ei ole määritellyt sääntöjä. Ohjelmistoissa on yleensä valmiita sääntöjä, joita ihminen pystyy hallinnoimaan ja luomaan juuri omaan käyttöön soveltuvat automaatiot. Esimerkiksi laskuille voi asettaa tietyn summarajan, jonka alittavat laskut käsitellään automaattisesti ja summan ylittävät laskut hyväksytään manuaalisesti. Kone tarkistaa sääntöjen mukaan laskut yleisesti ihmissilmää tarkemmin, eikä yksikään huijauslasku pääse seulan läpi. (Kalliovaara & Lyytikäinen 2021, 38.)

Automaation perustana toimii digitaalinen data. Se on keskeinen edellytys automaation lisäksi myös digitaliselle taloushallinnolle, robotiikalle ja tekoälyn hyödyntämiselle. Taloushallinnolla on enenevissä määrin käytössä hyvälaatuista digitaalista dataa edellytyksenä automaatiolle ja tehokkaalle prosessoinnille. Taloushallinto ei kuitenkaan yksinään voi parantaa dataa, vaan sen on tapahduttava yhteistyössä muiden sidosryhmien kanssa. Datan laadun parantamisen edellytyksenä onkin mm. paperisen datan saatavuus digitaalisessa

muodossa sekä datan oikeellisuuden varmistaminen täsmäytusrutiineilla ja päivityksillä. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 68–69.)

Useissa taloudenhallintaohjelmistoissa on mahdollista luoda automaattinen rahoituslaskelma muiden tilinpäätösraporttien ohella. Tuloksen ja taseen kohdalla automaattiset raportit ovat yleisesti valmiiksi halutun kaltaisia, koska niiden sisältö ja muotoilu on määritelty pitkälti kirjanpitoasetuksessa ja -laissa. Rahoituslaskelman kohdalla asia voi olla eri. Esimerkiksi kunnat haluavat rahoituslaskelman omistamiltaan tytäryhteisöiltä tiettyä mallia noudattaen, mutta ohjelmistojen valmiit raporttipohjat harvoin vastaavat näitä vaadittuja malleja. Suurimmassa osassa sähköisen taloushallinnon ohjelmistoista raporttipohjat ovat muokattavissa, mikä mahdollistaa automaattisen kaavan rakentamisen ja näin kyseisen toiminnon automatisoinnin.

Yksi automatiikan muodoista on ohjelmistorobotiikka (Robotic Process Automation, RPA). Ohjelmistorobotiikan tarkoituksena on automatisoida erilaisia liiketoimintaprosesseja. Ohjelmistorobotiikan ja perinteisen automaation ero on siinä, että robotit toimivat itsenäisesti taustalla olevista järjestelmistä riippumatta eivätkä tarvitse virtaviivaistettuja prosesseja tai järjestelmäintegraatioita. Ohjelmistorobotiikalla pystytään tehostamaan manuaalisia prosesseja ja säästämään jopa 80 prosenttia työhön kuluvaan ajasta. Pienten laajasti pilvipalveluita hyödyntävien yritysten kohdalla robotiikkaan investointi ei välttämättä ole järkevää. Sen käyttö sopii paremmin isoille yrityksille, joilla on paljon säännöllisesti taustalla toimivia tehtäviä, joihin robotti voidaan ohjelmoida. (Månsson 2017.)

Ohjelmistorobotti on ohjelmisto, joka pystyy käsittelemään vain rakenteisessa muodossa olevaa, sähköistä dataa. Ohjelmistorobotiikan kehittämisen kannalta olisi tärkeää, että kaikki aineisto olisi sähköisessä muodossa ja helposti automaatiolla luettavissa, eli esimerkiksi ostolaskuissa tulisi olla oikean muotoiset viitetiedot. Nykyään ohjelmistorobotin käyttöönotto onnistuu jo muutamassa viikossa, kun taas tietyn ohjelmiston perinteinen automatisointi voi viedä useita kuukausia. Ohjelmistorobotiikka onkin siis tietyissä tilanteissa pätevä vaihtoehto perinteiselle automaatiolle varsinkin tehtävissä, joissa toimien läpivienti ei vaadi erityistä harkintaa. Robotiikan käyttöönottoa

voidaan siis monissa tilanteissa pitää järkevämpänä ratkaisuna kuin uuden työntekijän rekrytointia sekä kouluttamista. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 53–55.)

Koneoppiminen (Machine learning) on ohjelmistorobotiikkaa älykkäämpää automaatiota ja luonteeltaan alkeellista tekoälyä. Se perustuu laajojen datamassojen käsittelyyn ja ennusteiden laatimiseen. Ennusteet voivat olla ehdotuksia sekä suosituksia tai näiden pohjalta tehtyjä automaattisia toimenpiteitä. Koneoppimista hyödynnetään mm. taloushallinnon ohjelmistoissa ostolaskujen käsittelyssä. Ohjelmisto oppii hiljalleen ja alkaa suosittelemaan eri laskujen tiliöintejä, jolloin ihmiselle jää tehtäväksi vain hyväksyä tai korjata ehdotukset. Mitä enemmän kone käsittelee laskuja, sitä luotettavammaksi mm. tiliointiehdotukset tulevat ja säästävät ihmiseltä aikaa laskujen käsittelystä. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 59–60.)

3.3 Sähköisen taloushallinnon hyödyt

Nykyaikaiset taloushallinto-ohjelmistot on suunniteltu yritysten ja tilitoimistojen yhteiskäyttöön. Yhteiskäyttöisyyden ideana on jakaa taloushallinnon tehtävät parhaalla mahdollisella tavalla yrityksen ja tilitoimiston välillä. Ensimmäinen konkreettinen hyöty yhteiskäytöstä tulee siitä, ettei yhtäkään tositetta tai kuittia tarvitse enää kuljettaa mihinkään, koska ne ovat valmiiksi ohjelmistossa kirjanpidon kanssa. Toinen merkittävä hyöty on läpinäkyvyys. Ohjelmistossa näkyy yrittäjälle kaikki, mitä kirjanpitäjä on tehnyt ja päinvastoin. Molemmilla on siis jatkuvasti ajantasainen tieto siitä, missä mennään. (Kalliovaara & Lyytikäinen 2021, 36–37.)

Sähköisellä taloushallinnolla saavutetaan paljon hyötyjä niin kuluttajien, pankkien, yritysten kuin julkisenkin sektorin näkökulmasta, sillä rakenteellisessa muodossa olevaa tietoa voidaan tehokkaammin hyödyntää ja samalla keventää raportoinnin aiheuttamaa työmäärää. Sähköisen taloushallinnon kokonaisvaltainen hyödyntäminen mahdollistaa myös monia muita tehokkuushyötyjä sekä epäsuoria taloudellisia etuja. Näitä ovat esimerkiksi työntekijöiden vapautuminen rutiininomaisista työtehtävistä, harmaan talouden torjuminen, riskinhallinnan parantuminen ja sisämarkkinakehityksen vauhdittaminen. (Valtiovarainministeriö 2017.)

Eurostatin (2021) tutkimuksen mukaan vuonna 2020 suomalaisista yrityksistä jopa 75 prosenttia käytti pilvipohjaisia taloudenhallintaohjelmistoja. Prosenttiosuus on saatavilla olevien tietojen mukaan Euroopan Unionin jäsenmaiden suurin, vaikka muut Pohjoismaat tulevat lähellä perässä. Fredmanin (2021) mukaan taloushallinnon hoitaminen pilvipalveluohjelmistolla ei kuitenkaan ole suoraan tehokkaan taloushallinnon tae. Moni suomalainen yritys ylläpitää pilviohjelmistojen avulla perinteikästä mappikirjanpitoa, eikä näin ollen saa käyttöönsä läheskään kaikkia pilviohjelmistojen hyötyjä.

Sähköinen taloushallinto on tehokas, mutta myös ympäristöystävällinen vaihtoehto. Sähköisten aineistojen ja prosessien avulla tulostamisen tarve sekä paperien kuljettaminen ja arkistointi ovat vähentyneet merkittävästi. (Siivola ym. 2015, 20.) Taloushallintoliitto ja Finanssialan Keskusliitto ovat tehneet selvityksen sähköisen taloushallinnon automatisoinnilla saavutettavista säästöistä ja ympäristövaikutuksista. Esimerkiksi verkkolaskussa hiilijalanjälki on pienimmillään noin 150 grammaa, kun taas paperilaskulla vastaava lukema on noin 450 grammaa. (Rytsy 2015.)

Kun taloushallinnossa lisätään ja parannetaan automaatiota, päätavoitteina ja -hyötyinä ovat parantuva kustannustehokkuus, nopeus sekä laatu. Näiden lisäksi korostuu monipuolinen lisäarvo liiketoiminnalle esimerkiksi asiakaskokemuksen ja asiakastyytyväisyyden parantumisena sekä työtyytyväisyyden kasvuna taloushallinnon eri tehtävissä. Ne organisaatiot, jotka ovat digitalisoineet taloushallintonsa, saavuttavat tyypillisesti noin 30 prosentin kustannustehokkuuden parannuksen taloushallintoonsa. Myös maailmanluokan yritykset, joilla taloushallinnon tehokkuus on lähtötilanteessa ollut hyvä, voivat säästää kustannuksissa jopa 15–20 prosenttia. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 22–23.) Kansainvälisten arvioiden mukaan yritys voi säästää pelkästään verkkolaskulla jopa 1–2 % liikevaihdostaan (Valtiovarainministeriö 2017).

Sähköiset taloudenhallinto-ohjelmistot mahdollistavat nykyään myös kirjanpitäjille ja muille ohjelmistojen kanssa työskenteleville etätöiden teon. Materiaalien löytyessä pilvipalvelusta, ei mitään tarvitse kuljettaa fyysisesti mukana, vaan kaikki säilyy tietoturvallisesti ohjelmistossa käyttöpaikasta riippumatta. Myös tilintarkastuksen ja verotarkastuksen voi tehdä etänä, kun kaikki

materiaali on ladattu ja arkistoitu samaan ohjelmaan eikä kirjanpitomappeja säilytetä toimistojen kaapeissa. (Kalliovaara & Lyytikäinen 2021, 39.)

Sähköinen taloushallinto tarjoaa useita hyötyjä myös arkistointiin. Sähköisen arkistoinnin suurimmat hyödyt ovat arkistoon pääsy ajasta ja paikasta riippumatta, tietojen nopea hakeminen sekä tietojen hyödynnettävyys erilaisiin raportoinnin tarpeisiin. (Lahti & Salminen 2014, 200.) Paperiasiakirjojen pysyvä arkistointi vaatii huomattavasti enemmän materiaaleja kuin sähköinen, kuten esimerkiksi paperia, kyniä ja tulostusmateriaaleja. Osaa aineistoista ei edes pystytä arkistoimaan käyttökelpoisesti paperille. Esimerkiksi tiedostoja, jotka sisältävät monimutkaisia kaavoja, ei välttämättä pystytä tulostamaan paperille järkevään muotoon. Tärkeintä arkistoinnissa on kuitenkin huolellisesti ja käytännöllisesti toimiva arkistohallintajärjestelmä, jotta sähköinen että paperinenkin arkistointi täyttävät lain asettamat velvoitteet. (Lehtinen 2013.)

Hyvin automatisoidulla ja ajantasaisella taloushallinnolla on suuri merkitys yrityksen johtamisessa. Sähköisen taloushallinnon ansioista yrityksen johto näkee ajankohtaisesti yrityksen taloutta koskevat tiedot milloin ja missä tahansa. Yrityksen johto voi seurata tarkasti esimerkiksi tuottoja ja kuluja asiakaskohtaisesti, tuotteittain tai vaikka kustannuspaikoittain. Tämä mahdollistaa nopean reagoinnin ja tarvittaviin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä riittävän nopeasti. (Yrittäjät 2014.)

Tiedonhaku on nopeutunut sähköisen taloushallinnon myötä, sillä sähköisten taloushallinto-ohjelmistojen avulla pystytään nopeasti etsimään tarvittava tieto. Aiemmin pelkän paperiaineiston pohjalta on ollut vaikea selvittää mahdollisia virheitä tai etsiä jotain tiettyä tarvittavaa tietoa. Sähköinen taloushallinto antaa paremman tietosuojan, jonka avulla väärinkäytösepäilyt ja tietovuotoriskit pienenevät aiempaan verrattuna. Myös käyttäjien oikeuksia on helppo rajata taloushallinto-ohjelmistoissa sekä hajauttaa työtehtäviä eri työntekijöiden hoidettavaksi. (Neimala ym. 2017, 241.)

4 RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelmassa annetaan selvitys yrityksen tai yhteisön varojen hankinnasta ja siitä, mihin ne on käytetty tilikauden aikana. Rahoituslaskelma laaditaan rahavirtalaskelmana niin, että se kuvaa liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirtoja. Laskelmaa laadittaessa tuloslaskelman suoriteperusteiset erät muutetaan maksuperusteisiksi myyntisaamisten ja ostovelkojen muutosten kautta. Poikkeuksena tähän on kunnan käyttämä laskentamalli, jossa käytetään suoriteperusteisia lukuja. (Tomperi 2021, 113.)

Rahoituslaskelma täydentää tuloslaskelman ja taseen antamaa kuvaa. Rahoituslaskelmaa voidaan käyttää niin yksittäisen yrityksen seurantaan kuin yritysten välisiin vertailuihin. Sen käyttökelpoisuutta lisää se, että siinä kuvataan yrityksen toimintaa rahavirtoina. Rahoituslaskelman lukija pystyy arvioimaan yrityksen taloudellista tilannetta, ennen kaikkea rahoitusaseman ja rahoitusrakenteen muutoksia. (Leppiniemi & Kykkänen 2019, 152.)

4.1 Osakeyhtiön rahoituslaskelma ja yleinen malli

Rahoituslaskelman pääasiallisena tavoitteena on antaa tilinpäätökseen informaatiota siitä, miten kirjanpitovelvollinen on saanut rahavirtaa ja mihin se on sitä käyttänyt. Itsenäistä asemaa rahoituslaskelmalla ei ole, vaan sitä tulee tarkastella osana tilinpäätöstä. Tilinpäätöksestä tulee selvittää kokonaisuudessaan yrityksen tai yhteisön toiminnan tulos ja taloudellinen asema. Rahoituslaskelmaa voidaan käyttää myös yritysten välisessä vertailussa, koska laskelmassa ei näy erilaisten jaksotus- ja arvostusratkaisuiden vaikutus. Rahoituslaskelmasta saatua informaatiota käytetäänkin usein ennakoitaessa tulevaisuudessa odotettavissa olevia rahavirtoja. Laskelman avulla tilinpäätöksen käyttäjä voi arvioida mm. yrityksen vakavaraisuutta, maksuvalmiuden muutosta ja yleistä taloudellista tilannetta. (Kila 2007, 5.)

Kirjanpitolautakunta (Kila 2007) on määritellyt päivitetyn ja voimassa olevan yleisohjeen rahoituslaskelman laatimisesta viimeksi vuonna 2007. Yleisohjeesta selviää tarvittavat asiat ja ohjeet rahoituslaskelmien tekemiseen osakeyhtiöille sekä muille rahoituslaskelman laatimiseen velvoitetuille yhteisöille. Rahoituslaskelma kuuluu tilinpäätökseen, mutta se ei ole pakollinen kuin

pörssiyhtiöille, muille suuryrityksille sekä yleisen edun kannalta merkittävillä yhteisöillä eli PIE-yhteisöillä.

Arvopaperimarkkinalain 7. luvun 11. §:n mukaan pörssiyhtiöt ovat siis tilinpäätöksen lisäksi velvoitettuja raportoimaan osavuositarkastuksissaan myös rahoituslaskelman. Lisäksi rahoituslaskelma kuuluu sellaisten suuryritysten tilinpäätökseen, jotka täyttävät vähintään kaksi seuraavista kolmesta kriteeristä: 1. Taseen loppusumma 20 miljoonaa euroa. 2. Liikevaihto 40 miljoonaa euroa. 3. Tilikauden aikana keskimäärin palveluksessa 250 henkilöä. Aikaisemmin rahoituslaskelman laadintavelvollisuus koski vain osuuskuntia ja osakeyhtiöitä, mutta nykyään laadintavelvollisuutta ei ole sidottu yhtiömuotoon. Tällöin myös suuryrityksen rajat täyttävät muut yhtiöt ja säätiöt ovat velvollisia rahoituslaskelman laatimiseen. (Perälä & Schwartz 2019, 13.)

Rahoituslaskelma kuuluu pakollisena osana myös konsernien sekä osuuskuntien, luottolaitosten ja vakuutusyhtiöiden tilinpäätöksiin. Vaikka muut kirjanpito-velvolliset eivät ole velvoitettuja toimittamaan rahoituslaskelmaa, aatteelliset yhdistykset ja säätiöt usein sisällyttävät sen tilinpäätökseensä, sillä se on katsottu erityisen tarpeelliseksi keräys- ja lahjoitusvaroilla toimivien kirjanpito-velvollisten tilinpäätöksissä. (Perälä & Schwartz 2019, 14–15.)

Ohjeistus yritysten ja yhtiöiden rahoituslaskelmaa varten ei ole yhtä yksityiskohtainen kuin tuloslaskelmassa ja taseessa. Kotimaisen ja kansainvälisen rahoituslaskelman laadintaohjeistus on pitkälti periaatepohjaista ja perustuu rahoituslaskelmia koskeviin informaatiotavoitteisiin. Kirjanpitoasetuksessa ei esimerkiksi anneta rahoituslaskelmalle erityistä laadintakaavaa, vaan todetaan, mitä tietoja rahoituslaskelman eri kohdista on ilmentävä. Rahoituslaskelmassa käytetään rahavirtojen osalta kolmijakoa. Kuvassa 3 näkyy, mitä rahavirtojen kolmijakoon sisältyy. Rahoituslaskelmaan on sisällytettävä ensimmäisenä erittely liiketoiminnan rahavirrasta, jossa selviää, missä määrin kirjanpito-velvollinen on pystynyt tuottamaan rahavaroja liiketoiminnan avulla. Toisena siitä on selvittävä investointien rahavirrat, josta käy ilmi käytetyt rahavirrat pitkän aikavälin investointeihin. Viimeiseksi laskelmasta on ilmentävä rahoituksen rahavirrat, jossa selviää oman ja vieraan pääoman muutokset tilikaudella. (KHT-Yhdistys 2014, 9–15.)

Kuva 3. Rahavirtojen kolmijako

Kuvassa 3 näkyvää jaottelua edellytetään myös IAS 7 -standardissa (Statement of cash flows) eli kansainvälisessä tilinpäätösstandardissa. Liiketoimintien luokittelu näihin kolmeen päärahavirtaan ei ole aina yksiselitteistä. Esimerkiksi maksettuja korkoja voidaan pitää rahoitukseen kuuluvina erinä, mutta niitä voi pitää myös liiketoiminnan rahavirtoina, koska korkojen maksaminen on liiketoiminnan toimintaedellytysten ylläpitämisen kannalta välttämätöntä. Myös kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan luonne on rahavirtojen jakoon vaikuttava tekijä. Toisen yrityksen investoinnit voidaan luokitella jollekin toiselle liiketoiminnan maksuihin. (Perälä & Schwartz 2019, 22.)

Liiketoiminnan rahavirta on Kilan (2007) yleisohjeen mukaan yrityksen tarkoitusta toteuttavaa, suunnitelmallista sekä jatkuvaa palveluiden tai tuotteiden myymistä ja tuottamista. Liiketoiminnan rahavirta kuvaa, kuinka paljon rahavaroja syntyy ja kuinka paljon niitä käytetään varsinaisessa liiketoiminnassa. Perälän ja Schwartzin (2019, 23–24) mukaan liiketoiminnan rahavirtaan sijoitettavia saatuja maksuja ovat mm. tavaroiden ja palveluiden myynnit, muista tuotoista saadut maksut, koroista saadut maksut, veronpalautukset sekä saadut avustukset. Suoritettuja maksuja taas ovat mm. aineiden, tarvikkeiden, tavaroiden ja ulkopuolisten palveluiden maksut, henkilöstön palkat ja palkkiot, maksetut korot sekä verot. Lisäksi Kilan (2007) yleisohjeen mukaan aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset, joihin sisältyy maksutapahtuma, kuuluvat liiketoiminnan rahavirtaan. IAS 7 -standardin vaatimukset ovat pitkälti samankaltaiset kuin Kilan yleisohjeessa, toteavat Perälä ja Schwartz (2019, 24).

Kirjanpitoasetuksen 2. luvun 1. §:n mukaan investointien rahavirroista on käytävä ilmi niiden rahavirtojen käyttö, jotka yritys on investoinut tulevan

rahavirran kerryttämiseksi pitkällä aikavälillä. Investoinnit kattavat pysyviin vastaaviin luettavien sijoitusten tai hyödykkeiden myymisen ja hankkimisen. Investoinneilla varmistetaan yrityksen pitkäaikainen kasvu ja toiminnan jatkuvuus. Investointien rahavirtaan luetaan myös mm. pysyviin vastaaviin kuuluvat lainasaamisten lisäykset ja vähennykset, saadut investointiavustukset sekä osinko- ja korkotulot pysyviin vastaaviin kuuluvista sijoituksista, jos niitä ei ole sisällytetty jo liiketoiminnan rahavirtoihin. Pysyvien vastaavien muutosten lisäksi investointien rahavirtaan kuuluvat ne vaihtuvien vastaavien sijoitusten muutoksista aiheutuvat maksut, joita ei lueta rahavaroihin. Näitä voivat olla esimerkiksi sellaiset osakkeet tai joukkovelkakirjalainat, jotka eivät täytä rahavarojen kriteerejä. (Perälä & Schwartz 2019, 25–26.)

Rahoituslaskelman viimeisestä osiosta eli rahoituksen rahavirrasta on ilmevä ne rahavirrat, jotka kertovat oman ja vieraan pääoman muutoksesta tilikaudella. Rahoitustoiminta tarkoittaa yrityksen rahoittamista oman tai vieraan pääoman ehdoilla. Rahoitusosiosta tulisikin saada selville, miten liike- ja investointitoiminnan tuloksena saatu negatiivinen tai positiivinen rahavirta on rahoitettu tai käytetty takaisinmaksuihin, vai onko se käytetty johonkin muuhun. Rahoitustoimintaan kuuluvat rahavirrat ovat yleensä taseen vastattavaa-puolen erien muutoksia. Eli rahavirtoja ovat mm. saatu tai annettu konserniavustus, maksetut osingot tai muu varojen jako, pääomalainojen, lyhyt- ja pitkäaikaisen lainojen takaisinmaksut ja nostot, omien osakkeiden hankinta tai luovutus sekä oman maksullisen pääoman lisäys. Apporttina eli muuna kuin rahasijoituksena maksettu osakepääoman korotus tulee jättää rahoituslaskelman ulkopuolelle. Lainojen korot ja hoitokulut on usein myös kirjattu liiketoiminnan rahavirtaan. (Perälä & Schwartz 2019, 26–27.)

Räty (2007) kertoo, että rahoituslaskelman lopussa esitetään rahavarojen muutos. Rahavarat ovat sellaisia taseen eriä, joiden muutosta ei ole otettu vielä huomioon liiketoiminnan, investointien tai rahoituksen rahavirroissa. Rahavaroihin sisältyvät käteisvarat ja muut rahavarat. Hyypän (2018) mukaan liiketoiminnan rahavirta, investointien rahavirta sekä rahoituksen rahavirta muodostavat yhdessä kokonaisvaltaisen käsityksen rahan liikkeestä yrityksessä. Rahavarojen muutos syntyy siis seuraavalla kaavalla: liiketoiminnan rahavirta + investointien rahavirta + rahoitusten rahavirta = rahavarojen muutos.

Kilan (2007, 10) rahoituslaskelman yleisohjeen mukaan konsernin rahoituslaskelma voidaan laatia kahdella eri tavalla. Ensimmäisessä tavassa laskelma laaditaan konsernituloslaskelman ja taseen tietojen pohjalta. Toisessa tavassa yhdistetään konsernin yksittäiset rahoituslaskelmat. Näistä tavoista ensimmäinen on yleisesti käytetympi. Perälän ja Schwartzin (2019, 85–86) mukaan toisena esitetty tapa saattaa välillä olla vähemmän työläs vaihtoehto erityisesti silloin, kun konsernin tytäryrityksiltä on edellytetty rahoituslaskelma tilinpäätöksiinsä. Konsernin rahoituslaskelman tuleekin kuvata rahavirtoja ikään kuin konserni olisi yritys, kun taas konsernin sisäiset maksutapahtumat tulee eliminoida laskelmasta. Mikäli rahoituslaskelma toteutetaan konsernin tuloksen ja taseen pohjalta, sisäiset maksutapahtumat on jo eliminoitu eikä niistä siinä tapauksessa tarvitse huolehtia.

4.2 Suora ja epäsuora rahoituslaskelma

Kila (2007, 15) kertoo ohjeessaan, että liiketoiminnan rahavirtojen esittämiseen on olemassa kaksi vaihtoehtoista laskelmaa: suora tai epäsuora rahoituslaskelma. Näitä nimikkeitä käytetään kuvatessa laskelman esittämistapaa. Laskelmat ovat monilta osin hyvinkin samanlaisia – suurimpana erona niiden välillä on se, että suora laskelma on bruttoperusteinen, kun taas epäsuora laskelma on nettoperusteinen ja alkaa tuloslaskelman välituloksesta. Rahoituksen ja investointien rahavirtoja kuvataan molemmissa laskelmissa samalla tavalla. Kirjanpitolautakunnan suosittama esitystapa on suora rahoituslaskelma, koska se on bruttoperusteisuuden takia informatiivisempi. Perälän ja Schwartzin (2019, 27) mukaan suoran rahoituslaskelman käyttämistä suosittelvat myös IAS 7 -standardi sekä suurin osa länsimaisista laskentastandardeista.

Kuvassa 4 esitetty suoran rahoituslaskelman malli on esimerkinomainen, mikä tarkoittaa sitä, että eriä voidaan tarvittaessa yhdistää tai jakaa alaeriin. Siinä käytetään kuitenkin mahdollisuuksien mukaan kirjanpitoasetuksien mukaisia tase- ja tuloslaskelmakaavoihin kuuluvia nimikkeitä. (Kila 2007, 15.) Suorassa rahoituslaskelmassa esitetään myynnistä ja muista tuotoista saatuja maksuja sekä liiketoiminnan kuluista suoritettuja maksuja omilla riveillään. Niihin tarvittavat tiedot pystytään keräämään kirjanpidon pääkirjatileiltä. (Perälä & Schwartz 2019, 35.)

Liiketoiminnan rahavirta (Kilan yleisohje 30.1.2007):	
Myynnistä saadut maksut	+xx
Liiketoiminnan muista tuotoista saadut maksut	+xx
Maksut liiketoiminnan kuluista	-xx
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	+/-xx
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-xx
Saadut korot liiketoiminnasta	+xx
Saadut osingot liiketoiminnasta	+xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	+/-xx
Liiketoiminnan satunnaisista eristä johtuva rahavirta (netto)	+/-xx
Liiketoiminnan rahavirta (A)	+/-xx
Investointien rahavirta:	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-xx
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	+xx
Investoinnit muihin sijoituksiin	-xx
Luovutustulot muista sijoituksista	+xx
Myönnetyt lainat	-xx
Lainasaamisten takaisinmaksut	+xx
Saadut korot investoinneista	+xx
Saadut osingot investoinneista	+xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Investointien rahavirta (B)	+/-xx
Rahoituksen rahavirta:	
Maksullinen oman pääoman lisäys	+xx
Omien osakkeiden hankkiminen	-xx
Omien osakkeiden myynti	+xx
Lyhytaikaisten lainojen nostot	+xx
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-xx
Pitkäaikaisten lainojen nostot	+xx
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-xx
Maksetut korot ja maksut rahoituskuluista	-xx
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Rahoituksen rahavirta (C)	+/-xx
Rahavarojen muutos (A + B + C) lisäys (+) / vähennys (-)	+/-xx
Rahavarat tilikauden alussa	xx
Rahavarat tilikauden lopussa	xx

Kuva 4. Kirjanpitolautakunnan esimerkki suorasta rahoituslaskelmasta (KHT-yhdistys 2014, 108)

Kilan (2007, 15) mukaan suorassa rahoituslaskelmassa voidaan oikaista joi-
tain tuloslaskelmaan merkittäviä eriä. Niitä voivat olla esimerkiksi vaihto-omai-
suuden muutokset tai kyseisiin eriin liittyvät myynti-, siirto- ja muiden

saamisten sekä siirto-, osto- ja muiden velkojen muutokset. Oikaista voidaan myös mahdollisilla investoinnin ja rahoituksen rahavirtaan kuuluvilla erillä tai muilla erillä, jotka eivät kuulu tilikauden rahavirtoihin. Liiketoiminnan rahavirran nettomäärän kannalta voidaan epäolennaiset oikaisut jättää tekemättä.

Koski (2017, 90) kertoo, että suora rahoituslaskelma kannattaa laatia, vaikka se ei olisikaan pakollinen suurelle osalle yrityksistä. Etenkin kuukausittainen rahoituslaskelma, jossa on toteumien lisäksi ennusteita lähikuukausille, on loistava apuväline yrityksen ja liiketoimintayksiköiden johtamisessa. Suora rahoituslaskelma kuvastaa sitä, kuinka rahavirrat tulevat ja lähtevät yrityksestä eri toimintojen seurauksena.

Perälän ja Schwartzin (2019, 29) mukaan epäsuorassa rahoituslaskelmassa ensimmäisenä rivinä on jokin tulolaskelman tulosriveistä. Kilan (2007, 17) esimerkinomaisessa rahoituslaskelman kaavassa ensimmäinen rivi on nimeltään ”Voitto/tappio ennen satunnaisia eriä”, kuten kuvasta 5 voidaan havaita. Epäsuorassa rahoituslaskelmassa liiketoiminnan nettorahavirta määritetään oikaisemalla kyseistä erää. Oikaisuja voivat olla esimerkiksi varastojen muutokset, lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten ja -velkojen muutokset niiltä osin kuin ne koskevat liiketoimintaa, suunnitelman mukaiset poistot ja realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot sekä rahoituksen ja investointien rahavirtoihin liittyvät erät.

Liiketoiminnan rahavirta (Kilan yleisohje 30.1.2007):	
Voitto (tappio) ennen satunnaisia eriä	+/-xx
Oikaisut:	
Suunnitelman mukaiset poistot	+xx
Realisoitumattomat kurssivoitot ja -tappiot	-/+xx
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua	-/+xx
Rahoitustuotot ja -kulut	-/+xx
Muut oikaisut	+/-xx
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	+/-xx
Käyttöpääoman muutos:	
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-) / vähennys (+)	-/+xx
Vaihto-omaisuuden lisäys (-) / vähennys (+)	-/+xx
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+) / vähennys (-)	+/-xx
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	+/-xx
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-xx
Saadut osingot liiketoiminnasta	+xx
Saadut korot liiketoiminnasta	+xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	+/-xx
Liiketoiminnan satunnaisista eristä johtuva rahavirta (netto)	+/-xx
Liiketoiminnan rahavirta (A)	+/-xx
Investointien rahavirta:	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-xx
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	+xx
Investoinnit muihin sijoituksiin	-xx
Luovutustulot muista sijoituksista	+xx
Myönnettyt lainat	-xx
Lainasaamisten takaisinmaksut	+xx
Saadut korot investoinneista	+xx
Saadut osingot investoinneista	+xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Investointien rahavirta (B)	+/-xx
Rahoituksen rahavirta:	
Maksullinen oman pääoman lisäys	+xx
Omien osakkeiden hankkiminen	-xx
Omien osakkeiden myynti	+xx
Lyhytaikaisten lainojen nostot	+xx
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-xx
Pitkäaikaisten lainojen nostot	+xx
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-xx
Maksetut korot ja maksut rahoituskuluista	xx
Maksetut osingot ja muu voitonjako	-xx
Maksetut välittömät verot	-xx
Rahoituksen rahavirta (C)	+/-xx
Rahavarojen muutos (A + B + C) lisäys (+) / vähennys (-)	+/-xx
Rahavarat tilikauden alussa	xx
Rahavarat tilikauden lopussa	xx

Kuva 5. Kirjanpitolautakunnan esimerkki epäsuorasta rahoituslaskelmasta (KHT-Yhdistys 2014, 109)

Kuten kuvasta 5 nähdään, ei epäsuora rahoituslaskelma ole yhtä informatiivinen kuin suora rahoituslaskelma. Epäsuoraa laskelmaa käytetään kuitenkin yleisemmin, sillä sen tekemistä pidetään vähemmän työläänä vaihtoehtona.

Koski (2017, 90) kertoo, että epäsuora rahoituslaskelma esitetään yleensä tilinpäätöksen yhteydessä. Se on loistava työkalu tarkasteltaessa sitä, kuinka tulorahoitus sitoutuu taseeseen niin käyttöpääomana kuin investointeina.

4.3 Kunnan rahoituslaskelma

Kunnat, kuntayhtymät ja kuntakonsernit ovat velvoitettuja laatimaan rahoituslaskelman osaksi tilinpäätöstietojaan. Tilinpäätöksen tuloksen, taseen ja rahoituslaskelman tulee antaa oikea ja riittävä kuva kunnan taloudellisesta asemasta ja rahoituksesta olennaisuusperiaatteen mukaisesti, jota varten tarpeelliset seikat ovat ilmoitettava liitetiedoissa. (Kuntalaki 10.4.2015/410.) Kunnan rahoituslaskelmalla pyritään osoittamaan, kuinka paljon kunnan toiminnan ja sen investointien rahavirta on yli- tai alijäämäinen. Rahoituksen rahavirralla osoitetaan se, miten ylijäämä on käytetty tai miten alijäämäinen rahavirta on rahoituksellisesti katettu. (Kuntaliitto 2018, 4.)

Kuntien ja kuntakonsernien rahoituslaskelmat ovat muodoltaan samanlaisia. Konsernilaskelmissa otetaan vain lisäksi huomioon tytäryhtiöt, kuntayhtymät ja osakkuusyhtiöt. Kunnan rahoituslaskelma laaditaan suoriteperusteisesti toisin kuin yritysten ja yhteisöjen, joille Kilan (2007) yleisohje suosittaa rahoituslaskelman laatimista maksuperusteisesti. Kunnan suoriteperusteisessa laskelmassa ei myyntituloja ja ostomenoja oikaista vuosikatteessa myyntisaamisiin ja ostovelkoihin, vaan oikaisu tapahtuu rahoituksen rahavirroissa. Arvon nousuja ei rahoituslaskelmissa oteta huomioon, koska niistä ei aiheudu rahavirtoja. (Kuntaliitto 2018, 5.)

Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	±XXX	
Satunnaiset erät	±XXX	
Tulorahoituksen korjauuserät	±XXX	XXX
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-XXX	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+XXX	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	+XXX	-XXX
Toiminnan ja investointien rahavirta		±XXX
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-XXX	
Antolainasaamisten vähennys	+XXX	±XXX
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+XXX	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-XXX	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	±XXX	±XXX
Oman pääoman muutokset		±XXX
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	±XXX	
Vaihto-omaisuuden muutos	±XXX	
Saamisten muutos	±XXX	
Korottomien velkojen muutos	±XXX	±XXX
Rahoituksen rahavirta		±XXX
Rahavarojen muutos		±XXX
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	XXX	
Rahavarat 1.1.	-XXX	±XXX

Kuva 6. Kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelma malli (Kuntaliitto 2018, 13)

Kunnan rahoituslaskelman ohjeistus on hyvin samankaltainen Kilan yleisohjeen kanssa, kuten kuvasta 6 selviää. Rahavirtojen kolmijako eroaa siltä osin, että liiketoiminnan rahavirtaa kutsutaan kunnan käyttämässä mallissa toiminnan rahavirraksi. Myös toiminnan ja investointien rahavirrat ilmoitetaan yhteenlasketussa muodossa, jolloin rahoituksen rahavirrasta selviää, miten kyseinen yli- tai alijäämä on rahoitettu tai käytetty (Kuntaliitto 2018).

Kuntien toiminnan rahavirroissa esitetään tulorahoitukseen vaikuttavat osatekijät, jotka on eritelty tuloslaskelmassa. Tulorahoitusjäämä osoitetaan kuntien rahoituslaskelmissa ensimmäiseksi kohdassa ”Vuosikate”. Vuosikatteen mahdolliset korjaukset esitetään kohdassa ”Tulorahoituksen korjauserät”. Näitä tietoja ovat mm. pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja luovutustappiot, mikäli ne on esitetty toiminnan muissa tuotoissa ja kuluissa. Satunnaiset erät esitetään vuosikatteen lailla tuloslaskelman mukaisina. (Kuntaliitto 2018, 5–6.)

Investointien rahavirran ilmoittaminen kunnan rahoituslaskelmamallissa toimii hyvin samankaltaisesti kuin osakeyhtiöiden rahoituslaskelmamallissa. Suurimpana erona on se, että esitettäviä tietoja ei ole eritelty kuin kolmelle riville, jotka ovat: investointimenot, rahoitusosuudet investointimenoihin sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot. Edellä mainitut tiedot esitetään rahoituslaskelmassa suoriteperusteisena. Investointien ennakkomaksut käsitellään myös samalla tavalla investointien kanssa. (Kuntaliitto 2018, 6.)

Rahoituksen rahavirrassa ensimmäisenä tietona on antolainauksen muutokset. Antolainoja ovat kunnan myöntämät lainat, jotka taseessa löytyvät kohdasta sijoitukset. Toisessa kohdassa esitetään lainakantojen muutokset. Siitä selviää pitkäaikaisten lainojen lisäykset ja vähennykset sekä lyhytaikaisten lainojen mahdollinen muutos. Seuraavana tietona esitetään oman pääoman muutokset. Muutoksia omassa pääomassa tapahtuu, kun kuntayhtymään liittyy uusi jäsenkunta tai sellainen eroaa siitä. (Kuntaliitto 2018, 6.)

Viimeisenä kohtana rahoituksen rahavirroissa käsitellään muut maksuvalmiuden muutokset. Näihin lukeutuvat toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, jossa osoitetaan valtion, EU-tukien ja muiden toimeksiantojen varat sekä velat. Vaihto-omaisuuden muutoksessa esitetään taseeseen aktivoidut vaihto-omaisuusostot, jotka eivät vaikuta vuosikatteeseen. Saamisten muutoksessa on yhdistetty myyntisaamiset, lainasaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset. Viimeisenä alarivinä esitetään korottomien velkojen muutos, johon sisältyvät saadut ennakot, ostovelat, muut velat sekä siirtovelat. (Kuntaliitto 2018, 7.)

5 TOIMEKSIANTAJAN ESITTELY

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Metsäsairila Oy. Metsäsairila on Mikkelin kaupungin omistuksessa oleva jätehuolto-yhtiö, jonka perustehtävänä on järjestää lakisääteisiä jätehuoltopalveluita. Näihin tehtäviin kuuluvat esimerkiksi lajittelu- ja kierrätyskeskuksen ylläpito, hyötyjätteiden kierrätyksestä ja vaarallisen jätteen jätehuollosta vastaaminen sekä toimialueen jätehuollon kehittäminen. Lisäksi Metsäsairila Oy huolehtii toimialueellaan jäteneuvonnasta ja siitä tiedottamisesta sekä ylläpitää ja kehittää haja-asutusalueen jätepisteverkostoa.

Metsäsairila Oy tuottaa kunnalle lakisääteisesti kuuluvat palvelutehtävät Mikkelin kaupungin puolesta. Metsäsairila Oy kuuluu näin ollen Mikkelin kaupunkikonserniin, jolloin kaupungin konserniohjeistus ohjaa myös toimintaa. Jätehuolto tulee toteuttaa tarkasti lakien, asetusten ja paikallisten jätehuoltomääräysten mukaisesti. Yrityksen palveluihin kuuluvat esimerkiksi kiinteistökohtaiset perusmaksut, aluekeräyspisteiden maksut ja jätteen kuljetuksien järjestäminen. Vuoden 2020 liikevaihto Metsäsairila Oy:llä oli noin 6,5 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 505 000 euroa. Työntekijöitä yrityksellä oli keskimäärin 22 vuonna 2020. (Metsäsairila 2021.)

Metsäsairila Oy ei ole ulkoistanut taloushallintoaan vaan hoitaa kaiken siihen liittyen itse. Yrityksellä on käytössään suomalainen sähköisen taloushallinnon pilvipohjainen ohjelmisto Visma Netvisor. Netvisorilla yritykset ja tilitoimistot pystyvät kokonaisuudessaan hoitamaan taloushallinnon ja palkanlaskennan. Pilvipohjainen ohjelmisto myös mahdollistaa taloushallinnon hoitamisen paikasta riippumatta. Netvisorin laajat toiminnot mahdollistavat ohjelman käytön mikroyrityksistä suuryrityksiin. Suomessa ohjelmaa käyttää 30 000 yritystä, ja määrä on kasvussa. (Netvisor 2021.)

Metsäsairila Oy käyttää Netvisoria tällä hetkellä muun muassa ostoreskontran, kirjanpidon ja palkanlaskennan tehtävissä. Netvisor oli siis kaikista loogisin vaihtoehto myös rahoituslaskelman tekoon, sillä se on työntekijöille tuttu ohjelma. Ennakkoon tehtyjen selvityksien perusteella rahoituslaskelman tekeminen Netvisoriin oli mahdollista ja saatavilla olevia pohjia pystyi muokkaamaan yrityksen tarpeisiin sopiviksi. Tässäkin tapauksessa jouduttiin toimimaan

kaupungin ohjeistuksen mukaisesti ja toimittamaan kunnan mallin mukainen rahoituslaskelma.

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Seuraavissa alaluvuissa käydään tarkemmin läpi valittua tutkimusmenetelmää, aineiston hankintaa ja sen analysointia sekä perustellaan niiden valintoja. Tutkimusmenetelmiä käydään läpi teoriaohjaavasti ja omaan työhön soveltaen. Lisäksi kuvataan aineistonkeruuta ja sen erilaisia hankintakeinoja sekä kerrotaan aineiston analysoinnista ja sen kuvaamisesta teorian avulla.

6.1 Käytetty tutkimusmenetelmä

Opinnäytetöissä tutkimus suoritetaan yleisesti joko kvantitatiivisella menetelmällä eli määrällistä tutkimusta käyttäen tai kvalitatiivisella menetelmällä eli laadullisena tutkimuksena. Määrällinen tutkimus perustuu yleisesti tilasto-ohjelmilla tehtyyn numeeriseen analyysiin. Tässä menetelmässä halutaan saada vastauksia kysymyksiin mm. kuinka paljon tai miten usein jokin asia ilmenee. Olennaista on, että tutkittava ilmiö on muutettavissa mitattavaan muotoon. Laadullinen tutkimus taas on tulkintaan perustuva tutkimusmenetelmä. (Vilkkä 2021a, 11–16.)

Kanasen (2017, 16–19) mukaan laadullinen tutkimus perustuu nimensä mukaisesti laatuun eikä määrään. Se perustuu sanoihin ja lauseisiin, joiden avulla pyritään saamaan vastaus kysymykseen ”mistä tässä ilmiössä on kyse.” Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on kuvata tutkittavaa ilmiötä, ymmärtää sitä sekä tehdä siitä tulkintoja. Tavoitteena on siis ymmärryksen syventäminen jostain yksittäisestä ilmiöstä. Laadullisessa tutkimuksessa saatuja tuloksia ei pystytä yleistämään.

Laadullista tutkimusta käytetään yleensä silloin, kun jotain ilmiötä ei tunneta ja siitä ei ole saatavilla teorioita, jotka selittäisivät tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä. Laadullisessa tutkimuksessa ei pystytä laatimaan yksityiskohtaisia kysymyksiä aineistonkeruuvaiheessa. Laadulliselle tutkimukselle ominaisia piirteitä ovat esimerkiksi tutkimuksen tapahtuminen aidossa ympäristössään,

tutkijan toimiminen aineiston kerääjänä sekä tutkimusaineiston monilähteisyys – se voi siis sisältää esimerkiksi kuvia, haastatteluja tai tekstiä. Laadullisessa tutkimuksessa päätavoitteena on saada kokonaisvaltainen ymmärrys tutkittavana olevasta ilmiöstä. (Kananen 2017, 32–34.)

Laadullisen tutkimuksen ominaispiirre on, että se perustuu ihmisten subjektiivisiin kokemuksiin ja näkemysten tarkasteluun. Laadullisessa tutkimuksessa on tarkasteltava tulkintaan ja ymmärtämiseen liittyviä prosesseja. Silloin tulee pohtia muun muassa tutkijan omien näkemysten vaikutuksia havaintoihin. (Juuti & Puusa 2020, luku II.) Laadullista tutkimusmenetelmää käytettäessä toteutettavaan tutkimukseen liittyy aina kysymys: mitä merkityksiä tutkimuksessa tutkitaan? Tämä vaatii tutkimuksen tekijältä täsmennystä siihen, tutkitaanko kokemuksiin vai käsityksiin liittyviä merkityksiä. (Vilkkä 2021b, 94.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää rahoituslaskelman automatisointia ja erilaisten rahoituslaskelmien eroavaisuuksia, minkä yhteydessä toimeksiantajalle eli Metsäsairila Oy:lle syntyy käyttökelpoinen, kriteerit täyttävä rahoituslaskelmakaava tilinpäätökseen käytettäväksi. Toteutukseen valikoitui laadullinen eli kvalitatiivinen menetelmä, koska tutkittavaa asiaa ei pystytä mittaamaan määrällisesti. Laadullinen tutkimus soveltui tähän opinnäytetyöhön hyvin, sillä tutkittavasta ilmiöstä haluttiin muodostaa syvälinen kokonaiskuva. Tutkimuksellisenä lähestymistapana käytettiin tapaustutkimusta.

Tapaustutkimus

Tapaustutkimus (case study) on tyypillinen lähestymistapa tai näkökulma liikeloudessa. Se soveltuu erinomaisesti myös kehittämistyön lähestymistavaksi, kun tarkoituksena on tuottaa mm. kehittämisideoita ja -ehdotuksia. Tutkimuksen kohde eli tapaus voi olla yritys tai jokin sen osa, kuten tuote tai prosessi. Pyrkimyksenä on tuottaa syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa kyseisestä tapauksesta. Tutkimuksen kohteita on tapaustutkimuksessa usein vain yksi, ja se voi olla työelämälle tyypillinen tai ainutkertainen ja poikkeava. Tapaustutkimus on myös mahdollista toteuttaa useamman tapauksen vertailuna. Kyseistä tutkimusmenetelmää voidaan siis käyttää melkein kaikessa tutkimuksessa, joissa kohde voidaan rajata tiettyyn tapaukseen. Tapaustutkimusta voidaan tehdä määrällistä tai laadullista menetelmää käyttäen tai niitä yhdistäen.

Yleensä tapaustutkimus kuitenkin liitetään laadulliseen tutkimukseen. (Ojasalo ym. 2015, 52–55.)

Koskisen ym. (2005, 159) mukaan tapaustutkimuksen keskeinen metodologinen ongelma liittyy ”tapaus”-käsitteeseen. Usein tapaus kannattaa hahmottaa ennemmin tutkimusongelmaksi kuin lähtökohdaksi. Tapausta valittaessa lähtökohta voi olla käytännöllinen tai teoreettinen, mutta valinnassa tulee huomioida tapauksen ominaisuudet suhteessa tutkimuskohteeseen. Valinnan tulee siis olla relevantti tavoiteltavan tiedon ja tutkimuskohteen kanssa. Tapausta tutkiessa tulee pystyä vastaamaan kysymyksiin mitä, miten, mistä on kyse ja miksi. Tapaus voi olla esimerkiksi kaupunki, organisaatio, yritys, aikaan ja paikkaan sidottu prosessi tai sen osa, kuten asiakastilanne, palvelupolku tai muutosprosessi. Tapaus voi siis olla mikä tahansa teoreettisesti tai konkreettisesti rajattu kokonaisuus tai sen osa-alue. Ensin on kuitenkin olennaista analysoida tutkimuskohdetta, jotta selviää, millä ehdoilla ja tavoilla tapaus voi sitä selittää. (Vilkkä ym. 2018, 162–163.)

Tapaustutkimus on nykyään hyvin suosittu laadullisen tutkimuksen menetelmä. Se soveltuu monipuolisuudessaan ja joustavuudessaan erinomaisesti niin aloittelevalle kuin kokeneemmallekin tutkijalle. Erottelu yksittäis- ja monitapaustutkimuksien välillä on hälvemässä, jolloin yksittäistapaustutkimuksetkin ovat saamassa lisää arvostusta ja tutkija voi tehdä monipuolista vertailua niiden välillä. (Piekkari & Welch 2020, 204.)

Opinnäytetyössä sovellettiin tapaustutkimusta teoreettista viitekehystä käyttäen kahteen eri yksittäistapaukseen, joissa rahoituslaskelma oli yhteisenä muuttujana. Tapaukset hahmoteltiin tutkimusongelmiksi, jotka olivat ”Mitä eroa on normaalin osakeyhtiön ja kunnan rahoituslaskelman välillä?” sekä ”Mitä rahoituslaskelman automatisointi vaatii?”. Opinnäytetyössä vaihtoehtona oli suorittaa tutkimus toimintatutkimuksena tai tapaustutkimuksena. Valinta kohdistui tapaustutkimukseen, koska se soveltuu erinomaisesti myös kehittämistyön lähestymistavaksi. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää tutkimuksen yhteydessä toimeksiantajalle automaattinen rahoituslaskelmakaava tulevia tilinpäätöksiä varten.

Molemmat tutkittavat tapaukset oli rajattu koskemaan toimeksiantajayrityksen rahoituslaskelmaa ja sitä, miten se olisi kannattavinta toteuttaa. Lisäksi tapaukset tutkittiin tarkastelemaan tapausta sen luonnollisessa kontekstissa käyttäen useita eri tietolähteitä. Tavoitteena oli tuoda teoria kosketuksiin empiirisen maailman kanssa, kuten Piekkari ja Welch (2020, 200) ovat tapauksetutkimusta määritelleet.

6.2 Aineiston hankinta

Laadullisessa tutkimuksessa yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat haastattelu, havainnointi, kysely ja erilaisista dokumenteista koottu tieto. Edellä mainituista menetelmistä voidaan käyttää yhtä tai useampaa rinnakkain, tai yhdistellä niitä eri tavoin tutkittavan ongelman mukaan. Kyseiset menetelmät eivät ole hyödyllisiä pelkästään laadullisessa tutkimuksessa, vaan niitä voi soveltaa myös määrällisessä tutkimuksessa aineiston keräämiseen. Vapaassa tutkimusasetelmassa on luontevinta käyttää havainnointia, keskustelua tai esimerkiksi omaelämäkertoja aineiston hankintaan. Mitä formaalimpi tutkimusasetelma on, sitä suositeltavampaa on käyttää kokeellisia menetelmiä tai strukturoituja kyselyitä. (Tuomi & Sarajarvi 2018, luku 3.)

Puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu on yksi tapauksetutkimuksen käytetyimmistä tutkimusaineiston hankintatavoista. Tässä tavassa teemat ovat laaja-alaisia keskustelun aiheita, joihin ei voi vastata lyhyesti. Teemahaastattelu voidaan toteuttaa joko yksilö- tai ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelun etuna on se, että vastauksia saadaan kerralla enemmän, jolloin haastattelijan aikaa säästyy. Toisaalta ryhmähaastattelu luo haastattelutilanteeseen ryhmän vaikutuksen sekä vaatii myös haastattelijalta enemmän, jotta kaikkien mielipiteet ja ajatukset tulevat tasapuolisesti esille. (Kananen 2013, 93–94.) Teemahaastattelussa tarkoituksena on haastateltavan vastauksien perusteella rakentaa yksityiskohdista selkeä kokonaiskuva. Haastattelun avulla tutkija pyrkii saamaan paremman käsityksen kohteena olevasta ilmiöstä. Kysymyksiä ohjaa kyseessä oleva tutkimusongelma, johon halutaan saada vastaus. (Kananen 2017, 89–91.)

Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen keskeisten teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten avulla. Sen vahvuutena on, että

haastattelussa voidaan syventää ja tarkentaa kysymyksiä perustuen vastauksiin, joita haastateltavilta saadaan. Teemahaastattelussa ei voida kysyä mitä tahansa, vaan tarkoituksena on pyrkiä löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.1.1.) Haastattelijan ja haastateltavan välisen keskustelun tarkoituksena on löytää uusia asioita, kysymyksiä ja näkökulmia samalla, kun ilmiöön liittyvistä eri aihealueista käydään keskustelua. (Kananen 2013, 93.)

Kananen (2013, 95) kertoo, että laadullisessa tutkimuksessa ei voida useinkaan määritellä etukäteen haastateltavien määrää, sillä sen ratkaisevat aineisto sekä tutkimusongelma. Joissakin tapauksissa ilmiön kanssa tekemisissä on vain pieni määrä henkilöitä, jolloin kaikki voidaan valita tutkimukseen mukaan. Haastatteluja voidaan katsoa olevan riittävästi, kun uusi haastateltava ei enää tuo mitään uutta ilmiön ymmärtämiseen. Tällöin puhutaan tuloksien kylläntymisestä eli saturaatiosta. Saturaation saavuttaminen vaatii tiedonkeruu- ja analyysivaiheen jatkuvaa vuorovaikutusta. Tuomen ja Sarajärven (2018, luku 3.4.1) mukaan noin 15 vastausta on yleensä riittävä määrä aineiston kylläntymiseen, mutta määrät voivat vaihdella paljonkin. Minkäänlaista kylläntymistä ei kuitenkaan voida saavuttaa, ellei tiedetä mitä aineistosta ollaan hakemassa.

Teemahaastattelu valikoitui tämän tutkimuksen aineistonkeruutavaksi, koska haastateltavat olivat aikaisempina vuosina työskennelleet rahoituslaskelman parissa. Haastattelun avulla oli tarkoitus saada haastateltavilta vinkkejä ja näkemyksiä aiheeseen liittyen heidän tietämyksensä pohjalta. Teemahaastattelun hyvä puoli on se, että haastateltavat saavat vapaasti kertoa aiheesta erilaisia yksityiskohtia, joita haastattelija ei tule ajatelleeksi olennaisena osana tutkimusta.

Opinnäytetyön tutkimuksessa toteutettiin kaksi teemahaastattelua toimeksiantajayrityksen taloustiimin jäsenille. Haastateltavien määrä oli pieni, koska muu yrityksen henkilöstö ei ole tekemisissä tutkittavan rahoituslaskelmatapauksen kanssa. Ensimmäinen haastattelu suoritettiin Teams-ohjelman välityksellä ja toinen haastattelu tehtiin kasvotusten yrityksen tiloissa. Haastattelut olivat kestoaltaan 20–30 minuuttia. Haastateltavat saivat etukäteen tietoonsa haastattelun teemat. Molemmat haastattelut sujuivat hyvin, eikä ongelmia ilmennyt.

Erilaisten haastatteluiden lisäksi tyypillisin käytetty aineiston hankintamene-
telmä tapaustutkimuksessa on kirjallinen aineisto. Dokumentit ovat usein edul-
lisin ja helpoin tapa päästä alustavasti kiinni tutkittavaan tapaukseen ilman re-
aktiivisuusriskejä. Tapaustutkimuksen ydin ei liity aineiston hankintamenetel-
miin, vaan tapaan ja asetelmaan rakentaa johtopäätökset. Tärkeää onkin käyt-
tää useita lähteitä eikä tyytyä yhteen aineistoon. Tällöin sallitaan monenlaisten
seikkojen tutkiminen. (Koskinen ym. 2005, 157–158.)

Kirjallinen materiaali tutkimusaineistona on jaettavissa kahteen kategoriaan:
yksityisiin dokumentteihin sekä joukkotiedotuksen tuotteisiin. Yksityisiä doku-
mentteja ovat mm. sopimukset, puheet ja kirjeet. Joukkotiedotuksen tuotteilla
taas tarkoitetaan esimerkiksi sanomalehtiä, aikakausilehtiä sekä radio- ja tv-
ohjelmia vaikka, kaikki edellä mainitut eivät kirjallisia lähteitä olekaan. (Tuomi
& Sarajärvi 2018, luku 3.3.) Koskinen ym. (2005, 131) ovat teoksessaan lue-
tellut kirjalliseksi aineistoksi kvalitatiivisessa tutkimuksessa myös tilastot, ra-
portit, aiemmat tutkimukset, esitteet, mainokset ja selvitykset. Kirjalliset aineis-
tot voivat olla joskus ainoa tapa päästä kiinni monimutkaisten asioiden yksi-
tyiskohtiin.

Haastatteluista saadun aineiston lisäksi tutkimuksessa käytettiin olemassa
olevaa empiiristä aineistoa eli valmiita dokumentteja, kuten aikaisempien vuo-
sien tilinpäätösraportteja, toimeksiantajan kirjanpitoaineistoa Netvisorista sekä
erilaisia www-dokumentteja. Näistä dokumenteista selviää ohjeistusta rahoi-
tuslaskelman tekemiseen sekä malleja aikaisempien vuosien laskelmista.
Suurin osa dokumenteista on julkisesti verkosta saatavissa, mutta käytettä-
vissä oli myös toimeksiantajan reaaliaikainen kirjanpitoaineisto, joka on rajattu
vain yrityksen henkilöstön käyttöön. Kirjanpitoaineiston pohjalta pystyttiin luo-
maan rahoituslaskelma Netvisor-ohjelmalla, minkä ansiosta saatiin käyttöön
lisää kirjallista aineistoa.

6.3 Aineiston analysointi

Kaikissa laadullisissa tutkimuksissa voidaan käyttää sisällönanalyysia. Sitä
voidaan pitää yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena kehyksenä, joka
voidaan liittää analyysikonaisuuksiin. Useat eri nimillä kulkevat laadullisen

tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.) Analyysin jaottelu voidaan tehdä aineistolähtöiseksi, teorialähtöiseksi tai teoriaohjaavaksi. Aineistolähtöisessä analyysissä teoria on tarkoitus konstruoida aineistosta. Teorialähtöisessä analyysissä lähdetään liikkeelle teoriasta ja palataan siihen takaisin empiriassa käynnin jälkeen. Teoriaohjaavassa analyysissä on teoreettisia kytkentöjä, mutta se ei suoraan pohjaudu teoriaan tai nouse siitä. Teoriaohjaava tapa on yleensä aloittelevalle tutkijalle helpoin. (Eskola 2018, 180–181.)

Kun laadullisessa tutkimuksessa tehdään haastatteluja, ne tallennetaan, minkä jälkeen voidaan valita, kirjoitetaanko aineisto tekstiksi vai ei. Jos haastattelu kirjoitetaan tekstiksi, puhutaan puhtaaksikirjoittamisesta eli litteroinnista. Litterointi voidaan tehdä koko haastatteludialogista tai valikoiden, esimerkiksi vain teema-alueista tai pelkästään haastateltavan puheesta. Kun aineistoa ei kirjoiteta tekstiksi, tehdään päätelmät suoraan tallennetuilta aineistoilta, kuten ääni- tai videotallenteilta. Näistä kahdesta yleisimmin käytetty tapa on aineiston litterointi. Yleensä päätelmät tehdään suoraan tallennetusta materiaalista silloin, kun haastateltavia on ollut vain muutama ja haastattelu ei ole kestänyt pitkään. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 138.) On syytä muistaa, että nauhoitetun haastattelun puhtaaksi kirjoittamisen tarkkuus riippuu paljolti tutkimusongelmasta sekä siitä, kuinka kieleen suhtaudutaan tutkimuksessa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Haastatteluun ja dokumenttiaineiston analysointiin käytettiin dokumenttianalyysia. Ojasalon ym. (2015, 136) mukaan dokumenttianalyysi on menetelmä, jossa pyritään tekemään päätelmiä kirjalliseen muotoon saatetusta aineistosta. Tutkimuksessa tarkastelun kohteena olevia dokumentteja olivat litteroidut haastattelut, verkosta saatavat ohjeistukset, raportit ja aineistot. Tavoitteena oli järjestelmällinen dokumenttien analysointi, jonka pohjalta luotiin sanallinen ja selkeä kuvaus tutkittavasta asiasta. Sisällönanalyysillä taas pyritään järjestämään aineisto tiiviiksi ja selkeäksi. Analyysin tarkoituksena on informaation lisääminen sekä selkeyden luominen aineistoon, jotta pystytään tekemään luotettavia johtopäätöksiä. (Ojasalo ym. 2015, 136.)

Haastatteluista kuten muustakin aineistosta on tärkeää erotella tutkimuksen kannalta tärkeimmät asiat. Kaikki muu ylimääräinen voidaan jättää pois

tutkimuksesta. Tämän jälkeen aineisto luokitellaan, teemoitellaan tai tyyppitellään. Luokittelussa aineisto järjestellään luokkiin ja lasketaan esiintymisten määrää. Teemoittelussa painottuu se, mitä mistäkin teemasta on sanottu eli sen jälkeen aineistosta voidaan etsiä tiettyä teemaa kuvaavia asioita. Tyyppittelystä aineistoa ryhmitellään tietyksi tyypeiksi. Niitä voivat olla esimerkiksi teemojen sisältä löytyvät yhtenäiset näkemykset tai ominaisuudet, joista on mahdollista muodostaa tyyppiesimerkki. Viimeisenä vaiheena on yhteenvedon tekeminen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.1.)

Ojasalon ym. (2015, 137) mukaan dokumenttianalyysissä voidaan erottaa kaksi eri analyysitapaa, jotka ovat sisällönanalyysi ja sisällön erittely. Tässä tutkimuksessa paras toteutustapa oli teoriaohjaava sisällönanalyysi, koska kyseessä oli kvalitatiivinen tutkimus. Sisällön erittely soveltuisi paremmin määrällisiin tutkimuksiin. Tutkimuksessa kerättyä haastatteluaineistoa ei litterointivaiheessa tarvinnut erikseen teemoitella, koska haastatteluissa edettiin loogisesti yksi teema kerrallaan. Litteroitujen haastatteluiden analysointiin käytettiin luokittelua, jossa jokaisesta teemasta poimittiin aiheita, minkä pohjalta pystyttiin keräämään tuloksia ja tekemään johtopäätöksiä. Valmiiden dokumenttien kanssa toimittiin melko samalla tavalla. Aluksi valikoitiin tärkeimmät dokumentit, joista alettiin poimimaan tutkimusongelmiin vastauksia antavia asioita. Leinosen (2018) mukaan teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä tutkijan ajattelua ohjaavat sekä teoria että aineisto. Useimmiten analyysiyksiköt nousevat aineiston pohjalta, mutta teoria ohjaa niiden tulkintaa. Teoriaohjaava sisällönanalyysi voidaan toteuttaa myös niin, että analyysi tehdään aineistolähtöisesti, mutta aineiston perusteella tehtyjä havaintoja sidotaan teoriaan.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Luvussa käsitellään tutkimuksen tuloksia, eli erilaisten rahoituslaskelmien eroavaisuuksia ja mitä kaikkea automaattisen rahoituslaskelman tekeminen vaatii. Tulokset perustuvat teemahaastattelusta ja valmiista dokumenteista kerättyyn tietoon. Teemahaastattelun haastattelurunko löytyy liitteestä 1. Liitteenä 2 on kuvakaappaus toimeksiantajalle tehdystä, kunnan ohjeistuksen mukaisesta automaattisesta rahoituslaskelmasta, joka on myös yksi opinnäytetyön tuloksista.

7.1 Haastattelun tulokset

Haastatteluiden ensimmäisenä teemana käsiteltiin toimeksiantajayrityksen rahoituslaskelman nykytilannetta. Haastatteluista ilmeni, että rahoituslaskelman nykytilanne on ollut heikko ja vienyt joka vuosi liikaa aikaa. Yrityksen nykyisellä taloushallinto-ohjelmistolla, Netvisorilla, ei ole pystytty muodostamaan sellaista rahoituslaskelmaa, jollaista Mikkelin kaupunki on vaatinut omaan konsernitilinpäätökseensä liitettäväksi. Aikaisemmin rahoituslaskelman luvut onkin laskettu mm. Exceliä käyttäen. Excelissä saadut luvut on jälkikäteen, esimerkiksi seuraavan vuoden tilinpäätöksessä hankala muistaa, jos niistä ei ole tehty kunnon kaavoja. Tilanne on vielä vaikeampi, jos tekijänä onkin joku muu kuin edellisen vuoden tilinpäätöksessä. Rahoituslaskelman, kuten myös muiden tilinpäätöstietojen syöttö, tapahtuu kaupungin omassa Forecast-järjestelmässä. Rahoituslaskelmaan olisi siis tärkeintä saada mukaan kaikki samat rivit kuin Forecastissa, jotta syöttäminen olisi vain nopeaa valmiiden lukujen siirtelyä.

Toisena teemana haastatteluissa käsiteltiin rahoituslaskelmaa jatkossa. Haastateltavat olivat samaa mieltä siitä, että tärkein saavutettava hyöty automatisoidulla rahoituslaskelmalla on ajan säästyminen ja kiireen vähentäminen. Tilinpäätösaikana ei tavallisesti ole yhtään ylimääräistä aikaa selvittää vuosi toisensa jälkeen samoja asioita, joita on mahdollista toteuttaa automatiikalla. Haastateltavat uskoivat automatisoinnin tuovan myös pientä taloudellista hyötyä yritykselle, mutta sitä ei pidetty tärkeimpänä asiana. Rahoituslaskelma toimitetaan kaupungille vain kerran vuodessa, mutta jatkossa tarkoituksena olisi käyttää sitä myös johdolle raportoinnin välineenä. Rahoituslaskelmaan tulee joinain vuosina myös muutamia erikoiskirjauksia, kuten käyttöomaisuuden myynneistä saadut myyntivoitot tai -tappiot. Tällaiset kirjaukset ovat aiheuttaneet yleensä eniten ongelmia, koska niiden tekemisestä ei ole ollut muistikuvia tai ohjetta aiemmilta vuosilta. Tähän haastateltavat toivoivat eniten muutosta.

Kolmas teema koski toimeksiantajayritystä osana kuntakonsernia. Mikkelin kaupungin konserniohje määrittelee Metsäsairila Oy:n toimintaa hyvin pitkälti, koska se toteuttaa kaupungille kuuluvaa lakisääteistä tehtävää. Haastateltavat kertoivat esimerkiksi raporteista, joita kuntaomisteiset yritykset joutuvat

toimittamaan kuntakonsernille konserniohjeen velvoittamina. Rahoituslaskelman lisäksi esille nousi budjetti sekä muita yksittäisiä tunnuslukuja. Haastattelujen perusteella rahoituslaskelmassa tiedettiin olevan eroavaisuuksia normaalin osakeyhtiön ja kunnan mallin välillä. Niiden erojen selvittämiseen ei kuitenkaan olla käytetty aikaa, vaan tehty rahoituslaskelma joka vuosi kaupungin antamaan valmiiseen pohjaan. Kaupunki asettaa myös tilinpäätöstietojen toimittamiseen tarkan päivämäärän, jotta se ehtii saamaan konsernitilinpäätöksensä tehtyä ajallaan.

Viimeisenä teemana haastattelussa oli sähköinen taloushallinto. Haastateluista ilmeni, että taloushallinnon pääjärjestelmänä on käytössä Netvisor. Muitakin erillisiä ohjelmistoja on käytössä tiettyjä taloushallinnon tehtäviä varten, mutta kirjanpito ja muut pääasialliset tehtävät suoritetaan Netvisorilla. Tavoitteena on ollut mahdollisimman monien ohjelmistojen yhdistäminen ja toimintojen siirtäminen Netvisoriin turhien manuaalisten vaiheiden välttämiseksi. Tämän myötä on haluttu automatisoida mahdollisimman suuri osa yrityksen työtehtävistä, jotta aikaa olisi enemmän muihin tehtäviin, kuten esimerkiksi asiakaspalveluun. Seuraava tavoite olikin saada automaattinen rahoituslaskelma-kaava rakennettua Netvisoriin. Haastateltavat näkivät sen fiksuimpana valintana, vaikka muitakin vaihtoehtoja oli käyty läpi. He uskoivat Netvisorissa olevan kaikki tarvittavat toiminnot, joita rahoituslaskelman automatisointi vaatii. Aiemmin ongelmana on ollut, ettei kenelläkään ei ole ollut resursseja lähteä kehittämään ideaa eteenpäin.

7.2 Dokumenttianalyysin tulokset

Valmiiden dokumenttien analyysissä paneuduttiin syvällisemmin opinnäytetyön tutkimusongelmiin. Normaalin osakeyhtiön ja kunnan rahoituslaskelman eroja selvittäessä suurimpaan arvoon nousi kirjanpitolautakunnan yleisohje rahoituslaskelman laadinnasta sekä yleisohje kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelman laatimisesta. Erilaisia rahoituslaskelmia ja niiden malleja vertailemalla pystyttiin toteamaan kuntien käyttämän rahoituslaskelman muistuttavan huomattavasti enemmän epäsuoraa rahoituslaskelmamallia. Kunnan laskelmassa ensimmäisenä tietona ilmoitetaan rivi ”vuosikate”, joka on verrattavissa epäsuoran laskelman ”voitto/tappio ennen satunnaisia eriä” -tietoon.

Varsinainen ja suurin ero rahoituslaskelmien välillä on eri lukujen otsikointi. Suurin osa suorassa tai epäsuorassa laskelmassa ilmoitetuissa luvuista on sisällytetty kunnan laskelmassa johonkin lukuun. Esimerkiksi kunnan mallissa käytetty ”investointimenot” sisältää useamman suorassa ja epäsuorassa mallissa eritellyn luvun. Kunnan laskelmaa varten luodut yleiset ohjeet ovat huomattavasti lyhyemmät kuin kirjanpitolautakunnan luomat ohjeet suoralle ja epäsuoralle laskelmalle, minkä johdosta kuntien käyttämää laskentamallia saattaa olla vaikeampi laatia.

Toisen tutkimusongelman, eli mitä rahoituslaskelman automatisointi vaatii, selvittämiseen käytettyjä dokumentteja olivat mm. toimeksiantajan aikaisempien vuosien tilinpäätösraportit, kirjanpitoaineisto sekä Netvisorin ohjetekstit ja -videot. Myös muiden yritysten ja konsernien, kuten esimerkiksi Mikkelin kaupungin rahoituslaskelmaa käytettiin apuna. Näiden avulla saatiin käsitys siitä, miltä automatisoinnin lopputuloksen on tarkoitus näyttää ja mitä sen tekeminen vaatii.

Automatisoitu rahoituslaskelma vaatii sille soveltuvan ohjelmiston, joka oli tässä tutkimuksessa rajattu pelkästään Netvisoriin. Sieltä löytyi kattavasti ohjeistusta rahoituslaskelman muokkaamiseen ja esimerkiksi laskukaavojen käyttöön. Netvisorista löytyi myös valmis suoran rahoituslaskelman mallipohja, joka ei kuitenkaan sellaisenaan vastannut toimeksiantajayrityksen tarpeita ollenkaan. Sitä pystyi kuitenkin käyttämään pohjana, jonka muokkaaminen voitiin aloittaa muiden saatavilla olleiden dokumenttien ja lukujen avulla. Tavoite oli saada luvut täsmäämään vuoden 2020 manuaalisesti tehdyn rahoituslaskelman lukujen kanssa, jotta tiedettiin kaavojen sekä niihin liitettyjen tilien olevan oikeita.

Rahoituslaskelmassa tarvitaan joissain kohdissa paljonkin sisäistä tietoa, sillä esimerkiksi yrityksen pysyvien vastaavien myyntien tietoja ei suoraan saada yhdeltä tililtä. Investointien rahavirroissa on myös osia, jotka vaativat vielä manuaalisesti syötettyjä lukuja. Näin ollen vaaditaan tietämystä yrityksen tapahtumista koko vuoden osalta, jotta kaikki tarvittava osataan ottaa huomioon. Tekijällä tulee olla tietoa esimerkiksi yrityksen investoinneista, jotta niihin saadut rahoitukset osataan löytää. Kaikki tiedot ovat saatavilla ja laskettavissa kirjanpitoaineiston pohjalta myös käsiin syötettäviin lukuihin, mutta esimerkiksi

ulkopuolisen toimijan olisi hankala tehdä rahoituslaskelma tilinpäätöstä varten aiemmin mainituista syistä. Suurimman osan rahoituslaskelmasta sai kuitenkin toimimaan automaattisesti, mistä saadaan jo ajallista säästöä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Luvussa käsitellään ensimmäisenä haastatteluista ja valmiista dokumenteista saatujen tulosten yhteenvedoa. Seuraavassa alaluvussa esitellään kehitysideoita liittyen automatisoituun rahoituslaskelmaan ja viimeiseksi arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta ja sen eettisyyttä.

8.1 Tulosten tulkinta

Tavoitteena opinnäytetyössä oli tuottaa automaattinen rahoituslaskelmakaava, jota voidaan käyttää konsernitilinpäätöksen raportointia varten. Tavoite saavutettiin ja tutkimusongelmiin saatiin vastaukset. Opinnäytetyön lopputuloksena syntynyt automatisoitu rahoituslaskelma löytyy työn liitteenä.

Toimeksiantajayrityksen rahoituslaskelma oli haastatteluhetkellä heikko. Rahoituslaskelman laatimisesta tuli tehdä aiempaa helpompaa ja nopeampaa, jotta esimerkiksi työntekijöiden työmäärää saadaan vähennettyä tilinpäätösaikana. Netvisorilla halutaan korostaa taloushallinnon tärkeimpänä työvälineenä, minkä vuoksi oli luonnollista alkaa kehittää automaattista rahoituslaskelmaa kyseiseen järjestelmään. Haastatteluista saatujen tulosten perusteella saatiin kuva siitä, mitä rahoituslaskelman automatisoinnilta odotettiin ja millaisia asioita siinä tuli ottaa huomioon.

Rahoituslaskelmaa tarvitaan periaatteessa vain tilinpäätöksen yhteydessä, mutta sitä voitaisiin lisäksi käyttää rahavirtojen seurantaan tilikauden aikana. Automaatiota ei saatu aivan siihen pisteeseen asti, jossa raporttia voitaisiin sellaisenaan hyödyntää keskellä tilikautta, vaan se vaatii muutaman summan hakemisen manuaalisesti realististen lukujen saamiseksi. Kaarlejärven ja Salmisen (2018, 22–23) mukaan päätavoitteena taloushallinnon automaation lisäämisessä ja parantamisessa on kustannustehokkuus, nopeus ja laatu. Taloushallinnon automatisoinnin avulla voidaan parantaa kustannustehokkuutta jopa 30 % ja samalla myös työtyytyväisyys paranee. Opinnäytetyön

tutkimustuloksien perusteella Metsäsairila Oy pyrkii koko ajan kehittymään ja rahoituslaskelman automatisointi on yksi osa tätä prosessia.

Netvisorissa valmiina oleva rahoituslaskelma oli muodoltaan suora. Kuten Tomperi (2021, 113) kirjoitti teoksessaan, suora rahoituslaskelma laaditaan maksuperusteisesti. Kuntaliiton (2018, 5) ohjeessa taas on kerrottu, miten kuntien rahoituslaskelma laaditaan suoriteperusteisesti ja mm. myyntisaamiset ja ostovelat ilmoitetaan rahoituksen rahavirroissa. Tämä oli yksi syy, miksi Metsäsairila Oy ei pystynyt juurikaan hyödyntämään Netvisorin tarjoamaa vakio rahoituslaskelmaa, vaan se täytyi tehdä uudelleen erilaisilla kaavoilla, jotka noudattavat kunnille annettua ohjeistusta.

Saatavilla olleet dokumentit olivat tärkeässä osassa opinnäytetyön tutkimuksen tekoa. Aiheeseen liittyen löytyi paljon hyödyllisiä dokumentteja, joita ilman rahoituslaskelman teko olisi ollut hyvin vaikeaa. Tärkeimmät aineistot olivat toimeksiantajan tilinpäätösraportit, kirjanpitoaineistot sekä kunnan yleisohje rahoituslaskelman laadintaa varten. Ohjeita on monia erilaisia, sillä KHT-yhdistyksen (2014, 9–15) mukaan rahoituslaskelman ohjeistus ei ole yhtä yksityiskohtaista kuin tuloslaskelmassa ja taseessa. Kirjanpitoasetuksessa rahoituslaskelmalle ei anneta tiettyä laskentakaavaa vaan todetaan ainoastaan, mitä tietoja rahoituslaskelman eri kohdista tulee ilmetä. Tässä tapauksessa tuli siis edetä sen mallin mukaan, jota Mikkelin kaupunki käyttää, eli kunnan yleisohjeen mukaisesti.

Opinnäytetyön toimeksiantaja saa käyttöönsä lähes täysin automatisoidun rahoituslaskelman. Vain muutamaa yksittäistä lukua ei saatu täysin automaattisesti lisättyä laskelmakaavaan, vaan niiden syöttäminen täytyy tehdä manuaalisesti. Rahoituslaskelmaan kuitenkin sisällytettiin lyhyet kirjalliset ohjeet, mistä ja miten manuaalisesti syötettävät tiedot löytyvät, jotta tilinpäätös aikaan rahoituslaskelman laatiminen olisi mahdollisimman nopeaa ja helppoa. Opinnäytetyön liitteenä on lopullinen tuotos Netvisorilla luodusta rahoituslaskelmasta tilikauden 2020 luvuilla.

8.2 Kehitysideat

Jotta rahoituslaskelma saataisiin täydellisesti automatisoitua, vaatisi se joitain muutoksia yrityksen kirjanpidossa. Tiettyjen tapahtumien kirjaukset pitäisi tehdä aina yhdelle tietylle tilille eikä kyseiselle tilille saisi sekoittaa muita kirjauksia. Esimerkiksi kuljetusvälineiden myynneistä saatuja voittoja ei saada suoraan, koska ne kirjataan tasetilille, jossa on paljon sellaisiakin tapahtumia, joita ei rahoituslaskelmassa huomioida. Kyseisestä toimintamallista pitäisi sopia yhteisesti kaikkien kirjanpidosta vastaavien henkilöstön kanssa. Mutta mikäli kirjanpitoa tekevät henkilöt joutuisivat näkemään paljonkin lisää vaivaa tämän takia, ei se pelkän rahoituslaskelman takia olisi välttämättä järkevää.

Mikäli tulevaisuudessa otetaan käyttöön uusia kirjanpitotilejä, tulee varmistaa, sisältyvätkö ne automaattisen rahoituslaskelman kaavoihin. Jos tilit eivät sisälly siihen, ne täytyy muistaa käydä lisäämässä kaavaan, jotta automatiikka toimii jatkossakin oikein. Lisäksi on hyvä muistaa, että rahoituslaskelmapohjaan voidaan tehdä myös muistiinpanoja tulevia vuosia varten. Tämänhetkiset ohjeet ovat vain pohjan tekovaiheessa havaittuja asioita käsin kirjattaviin lukuihin liittyen. Joka vuosi varmasti tajutaan jotakin uutta tai joudutaan miettimään jotakin asiaa aiempaa enemmän. Siitä olisi hyvä tehdä aina muistiinpano, joka vain piilotetaan virallisesta laskelmasta. Se auttaa paljon varsinkin sellaisessa tilanteessa, jossa seuraavan tilinpäätöksen laskelmaa tekee uusi henkilö. Rahoituslaskelman lisäksi monissa muissakin taloushallinnon toiminnoissa on vielä kehitettävää. Esimerkiksi ostolaskujen automatisointiin kannattaa panostaa aiempaa enemmän, jotta kaikki toistuvat tapahtumat toimisivat mahdollisimman automaattisesti.

8.3 Luotettavuuden arviointi

Tuomen ja Sarajärven (2018, luku 6) mukaan kaikessa tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä. Tutkimuksissa tulee aina arvioida tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Yksi luotettavuuden arvioinnin kriteereistä on uskottavuus. Siinä on kyse tutkimukseen osallistuneiden riittävästä kuvauksesta ja kerätyn aineiston totuudenmukaisesta arvioinnista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 6.2.) Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua ja valmiita dokumentteja. Haastateltavat valittiin erityisesti heidän työnkuvansa perusteella, koska heillä oli laajin tietämys rahoituslaskelmista. Haastateltavia

olisi ollut hyvä olla enemmän, jotta täydellinen saturaatio olisi toteutunut. Valmiit dokumentit arvioitiin uskottavaksi, koska esimerkiksi rahoituslaskelmien ohjeistukset olivat virallisten tahojen tekemiä ja useiden eri yritysten ja kuntien käyttämiä. Tutkimuksen tekijät siis pystyivät luottamaan aineistojen totuudenmukaisuuteen.

Seuraavana luotettavuuden kriteerinä arvioitiin siirrettävyyttä. Siinä kyse on tulosten siirrettävyydestä toiseen kontekstiin riippuen siitä, kuinka samanlaisia tutkittu ympäristö ja sovellusympäristö ovat (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 6.2). Tutkimuksen lopputuloksena syntynyt automaattinen rahoituslaskelma-kaava ei välttämättä ole juuri sellaisenaan siirrettävissä toiselle vastaavalle yritykselle, koska kaikilla yrityksillä ei ole samoja tilejä tai vastaavaa tilikarttaa käytössään. Metsäsairila Oy:n tapauksessa siirto heidän osittain omistamansa Biosairila Oy:n käyttöön onnistui, sillä käytössä olevat tilikartat olivat samanlaiset. Toki siihen täytyy syöttää käsin samat luvut kuin Metsäsairilan puolella. Muuten tutkimus on osittain siirrettävissä. Haastattelututkimus koski pitkälti vain Metsäsairilan toimintaa, mutta valmiista dokumenteista saatuja tuloksia pystyy käyttämään muussakin ulkopuolisessa kontekstissa.

Kolmantena kriteerinä arvioitiin varmuutta. Varmuus tarkoittaa sitä, että tutkija ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon ennustamattomasti vaikuttavat tekijät (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 6.2). Opinnäytetyössä oli hyvin vähän ennustamattomia tekijöitä. Haastatteluita oli kaksi kappaletta, joiden järjestelyssä ja toteutuksessa ei ollut tarkkaa ajankohtaa, jolloin erinäisistä syistä johtuvat peruutukset ja siirtelyt eivät olisi haitanneet tutkimusta. Ainoastaan toisen tai molempien haastattelujen pysyvä peruuntuminen olisi haitannut olennaisesti tutkimuksen toteuttamista.

Yhtenä luotettavuuden arvioinnin kriteerinä voidaan käyttää myös vahvistuvuutta. Sillä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa tehdyt tulokset saavat tukea muista vastaavista ilmiöistä tutkimuksista (Eskola & Suoranta 1998, 153). Rahoituslaskelmaan liittyviä julkisia opinnäytetöitä ja tutkimuksia on Suomessa tehty varsin vähän. Tuloksia vertailtiin joihinkin vastaavasta aiheesta aikaisemmin tehtyihin tutkimuksiin ja yhteisiä ilmiöitä sekä tuloksia oli löydettävissä, mutta osa tämän opinnäytetyön päätelmistä on täysin tutkijoiden tekemiä ilman vahvistuvuutta.

Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista sekä edistämistä tutkimustoiminnassa. Tutkimuksen uskottavuus perustuu siihen, että tutkijat noudattavat hyvää tieteellistä käytäntöä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 5.3.) Tutkimuksessa tulee noudattaa tarkkuutta, rehellisyyttä ja huolellisuutta koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimusta tehtäessä täytyy ottaa huomioon myös tietosuojaa koskevat kysymykset. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 4–7.) Tutkimuksen aihe lähti toimeksiantajalta ja heidän kanssaan käytiin läpi, mitä yrityksen tietoja tutkimuksessa voidaan käyttää. Yrityksen nimeä ja muita julkisesti saatavilla olevia tietoja sai käyttää työssä. Tutkijoilla oli kuitenkin pääsy esimerkiksi kaikkiin yrityksen kirjanpitoaineistoihin tutkimuksen toteuttamista varten, joista kaikki ei ole julkista tietoa. Tutkimuksessa on huomioitu tietosuoja-asiat sekä varmistettu haastateltavien anonymiteetti. Myös haastatteluista saatua tietoa käytetään asianmukaisesti, jolloin aineistoa pääsivät käsittelemään vain haastattelijat. Toimeksiantajayrityksen kanssa tapahtunut viestintä on ollut tutkimuksen ajan avointa. Tutkimuksessa on koko tutkimuksen ajan noudatettu tarkkuutta ja huolellisuutta.

9 LOPUKSI

Opinnäytetyön lopputulos vastasi tutkimusongelmiin ja toimeksiantajayritys sai työn lopputuloksena tarvitsemansa automatisoidun rahoituslaskelmakaavan. Toimeksiantajan prioriteettina oli saada käyttöönsä mahdollisimman pitkälle automatisoitu rahoituslaskelma tilikaudelle 2021 ja sitä seuraaville tilikausille. Toimeksiantaja oli tyytyväinen työn lopputulokseen. Vaikka rahoituslaskelma ei ole täysin automaattinen, toimeksiantaja pystyy hyödyntämään sitä tilinpäätöksensä apuvälineenä. Myös opinnäytetyön tekijät saivat työstä paljon hyötyä. Tieto erilaisten rahoituslaskelmien käytöstä ja rakenteesta kasvoi merkittävästi. Myös rahoituslaskelman tekeminen käytännössä tuli tutuksi varsinkin kunnille tarkoitettua laskelmamallia noudattaen. Näiden lisäksi uutta tietoa tuli paljon kirjoitetun teorian pohjalta mm. sähköiseen taloushallintoon ja kuntayhtiöihin liittyen.

Opinnäytetyöprosessi aloitettiin syyskuussa 2021 ja aikatauluna oli saada työ valmiiksi tammikuussa 2022, missä onnistuttiin. Keskinäinen työnjako sujui

erittäin hyvin, ja molemmat tekijät osallistuivat tasaisesti opinnäytetyön eri osioiden suunnitteluun ja toteutukseen. Työnjaosta sovittiin selkeästi ja se toteutettiin niin, että molemmat osallistuivat tasaisesti kaikkien lukujen kirjoittamiseen. Parhaimmillaan yhteisiä Teams-palavereja käytiin useampi kerta viikossa. Varsinkin toimeksiantajalle tehty rahoituslaskelma vaati useamman päivän yhteisen työurakan, sillä laskelman kehittäminen tuotti reilusti haastetta. Aluksi haasteena oli myös saada riittävä teoriamäärä kirjoitettua aiheesta, mutta aihealuetta laajentamalla teoriaa saatiin kirjoitettua riittävästi.

Jatkotutkimukseksi sopisi hyvin haastatteluissa esiin noussut budjetointi ja sen tämänhetkinen tilanne. Tällä hetkellä se toteutetaan vielä toisen järjestelmän avulla, vaikka kyseisestä järjestelmästä olisi haluttu jo päästä eroon ja siirtyä esimerkiksi Netvisoriin. Yksi Netvisorin työkaluista on Financial Overview, joka on tarkoitettu budjetointiin. Sitä on muutama vuosi sitten kokeiltu käytössä, mutta silloin se ei vielä antanut kaikkia tietoja, joita kaupungille raportoinnissa olisi tarvittu. Voisi olla hyödyllistä selvittää, onko ohjelmistoa päivitetty kattamaan toimeksiantajan tarpeita tai mahdollisesti myös selvittää muita vaihtoehtoisia ohjelmistoja. Tästä aiheesta pystyisi tekemään hyvin samantyyllisen tutkimuksen kuin tässä opinnäytetyössä.

LÄHTEET

Arvopaperimarkkinalaki 23.10.2015/1278.

Blomqvist-Erhama, A., Eerola, T., Halonen, T., Hautala, J., Kaskimies, K. & Smedberg, J. 2018. Konsernitilinpäätöksen laadinta käytännönläheisesti. Helsinki: Kauppakamari. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 19.1.2022].

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 5.1.2022].

Eskola, J. 2018. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. 5. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 180–200. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 23.11.2021].

Eurostat. 2021. Cloud computing – statistics on the use by enterprises. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Cloud_computing_-_statistics_on_the_use_by_enterprises#Use_of_cloud_computing:_highlights [viitattu 24.9.2021].

Fredman, J. 2021. Taloushallinnon digitalisaatio Suomessa. *Tilisanomat*. Verkkolehti. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/taloushallinnon-erityispiirteet/taloushallinnon-digitalisaatio-suomessa> [viitattu 24.9.2021].

Helminen, S. 2006. Osakeyhtiön yhtiöjärjestys. Helsinki: Talentum. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 17.1.2022].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 23.11.2021].

Hyyppä, J. 2018. Rahoituslaskelma pähkinänkuoressa. Blogi. Saatavissa: <https://www.finazilla.fi/rahoituslaskelma-pahkinankuoressa/> [viitattu 14.10.2021].

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, luku II. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 26.10.2021].

Kaarlejärvi, S. & Salminen, T. 2018. Älykäs taloushallinto: automaation aika. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 15.9.2021].

Kalliovaara, M. & Lyytikäinen, J. 2021. Taloushallinto-ohjelmiston yhteiskäytön hyödyt. *Tilisanomat*. 4/2021. 36–39.

Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 143. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2017 Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 24.10.2021].

KHT-yhdistys. 2013. Osakeyhtiön tilinpäätösmalli. Helsinki: KHT-Media.

KHT-yhdistys. 2014. Rahoituslaskelma. 6. uudistettu painos. Helsinki: KHT-Media. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 19.9.2021].

Kila. 2007. Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kirjanpitolautakunta.fi/-/rahoituslaskelman-laatiminen> [viitattu 17.9.2021].

Kirjanpitoasetus 30.12.2004/1313.

Koski, T. 2017. Pk-yrityksen strateginen talousjohtaminen. 2. painos. Helsinki: Kauppakamari. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 22.9.2021].

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.

Kuntalaki 10.4.2015/410.

Kuntaliitto. 2017. Kunnan konserniohje. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2017/1854-kunnan-konserniohje> [viitattu 19.1.2022].

Kuntaliitto. 2018. Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän rahoituslaskelmien laatimisesta. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2018/1917-yleisohje-kunnan-ja-kuntayhtymän-rahoituslaskelman-laatimisesta> [viitattu 19.9.2021].

Kuokkanen, J. 2018. Kun sähköinen taloushallinto ei riitä. Blogi. Saatavissa: <https://netvisor.fi/blog/kun-sahkoinen-taloushallinto-ei-riita/> [viitattu 19.9.2021].

Lahti, S. & Salminen, T. 2014. Digitaalinen taloushallinto. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 18.9.2021].

Lehtinen, R. 2013. Palkkahallinnon aineistojen arkistointi sähköistymisen aikakaudella. *Tilisanomat*. Verkkolehti. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/palkka-ja-henkilostohallinto/palkkahallinnon-aineistojen-arkistointi-sahkoistymisen-aikakaudella> [viitattu 7.11.2021].

Leinonen, R. 2018. Sisällönanalyysi. Blogi. Saatavissa: <https://spoken.fi/sisallönanalyysi/> [viitattu 25.11.2021].

Leppiniemi, J & Kykkänen, T. 2019. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulokinta. 10. uudistettu painos. Helsinki: Talentum Media. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 12.1.2022].

Lindblad, U. 2021. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös käytännönläheisesti. 2. uudistettu painos. Helsinki: Kauppakamari. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 15.1.2022].

Metsäsairila. 2021. Vuosikertomus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.metsasairila.fi/vuosikertomus.html> [viitattu 17.11.2021].

Månsson, D. 2017. Ohjelmistorobotiikka käytännönläheisesti. Blogi. Saatavissa: <https://www.azets.fi/blogi/ohjelmistorobotiikkaa-kaytannonlaheisesti/> [viitattu 27.9.2021].

Neimala, A., Palmberg, C., Tuokko, Y., Riistama, V., Tuokko, T., Miikkulainen, J., Elo, J., Hoffström, T., Hatinen, P., Juusela, L., Siuko, T., Ollitervo, E., Saarnia, M., Haukka, L., Väinölä, M., Junni, T., Hyvönen, T., Lähdesmäki, H., Vasama, V., Latvala, T., Vauhkonen, M. & Vironmäki, J. 2017. Talous on taitolaji: 45 vuotta suomalaista talouden asiantuntijuutta. Helsinki: Tuokko.

Netvisor. 2021. Taloushallinto ja Palkanlaskenta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://netvisor.fi/tuote/> [viitattu 2.10.2021].

Niskakangas, H., Pönkä, P. Hakulinen, P. & Pönkä, V. 2011. Kuntayhtiöt: Kunnan omistaman osakeyhtiön hallinto. 3. täydennetty painos. Helsinki: KL-Kustannus.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritakoski, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät: Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 24.10.2021].

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Perälä, S. & Schwartz, K. 2019. Rahoituslaskelma. 8. uudistettu painos. Helsinki: ST-Akatemia.

Piekkari, R. & Welch, C. 2020. Oodi yksittäistapaustutkimukselle ja vertailun moninaiset mahdollisuudet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, Luku VI. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 5.11.2021].

Rumpu, A. 2019a. Automaatio vapauttaa ihmisen olemaan ihminen. Blogi. Saatavissa: <https://netvisor.fi/blog/automaatio-ja-robotiikka/> [viitattu 24.9.2021].

Rumpu, A. 2019b. Kirjanpidon tulevaisuus – milloin pääsemme täysautomaatioon? Blogi. Saatavissa: <https://netvisor.fi/blog/kirjanpidon-tulevaisuus/> [viitattu 25.9.2021].

Ruohonen, J., Vahtera, V. & Penttilä, S. 2021. Kuntayhtiö. 2. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 11.1.2022].

- Rytsy, A. 2015. Taloushallinnon digitalisaatio vauhdittuu vähimmäistietosisällöllä. *Tilisanomat*. Verkkolehti. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/teknologia/taloushallinnon-digitalisaatio-vauhdittuu-vahimmaistietosisallolla> [viitattu 18.10.2021].
- Räty, P. 2007. Uusi ohjeistus rahoituslaskelman laadintaan. *Tilisanomat*. Verkkolehti. Saatavissa: <https://tilisanomat.fi/yleiset/uusi-ohjeistus-rahoituslaskelman-laadintaan> [viitattu 18.10.2021].
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Teemahaastattelu. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html [viitattu 23.11.2021].
- Salmi, I. 2020. Mitä tilinpäätös kertoo? 10. uudistettu painos. Helsinki: Edita. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 15.1.2022].
- Siivola, M., Yli-Heikkuri, A., Helanto, L., Kaisaniemi, T., Koskinen, K., Kuntola, K., Helistö, B., Kinnarinen, S. & Ignatius-Partanen, H. 2015. Ystävällinen taloushallinto. 2. painos. Procounor Oy. E-kirja. Saatavissa: http://campaigns.procounor.com/hubfs/offers/Ladattava_materiaali/Procounor-Kirja2015_Sisus_toinenpainos.v3.KM.pdf?hsCtaTracking=efd7f5fe-ce1b-48cd-afd1-df51691f71bd%7C6c32f10f-3486-45e4-8685-50eb2a09a2cf [viitattu 29.10.2021].
- Sähköinen taloushallinto. s.a. Yrityksenperustaminen.net. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yrityksen-perustaminen.net/sahkoinen-taloushallinto/> [viitattu: 12.10.2021].
- Tomperi, S. 2021. Kehittyvä kirjanpito taito. 18. uudistettu painos. Helsinki: Edita. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 12.10.2021].
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 7.11.2021].
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 8.1.2022].
- Valtiovarainministeriö. 2017. Taloushallinnon automaation ja raportoinnin kehittämisen koordinaatioryhmä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://vm.fi/hanke?tunnus=VM101%3A00%2F2017> [viitattu 29.10.2021].
- Vero. 2021. Osakeyhtiön ja osuuskunnan tuloverotus. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.3.2021. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/osakeyhtio-ja-osuuskunta/tuloverotus/> [viitattu 12.1.2022].
- Vilka, H. 2021a. Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 10.11.2021].
- Vilka, H. 2021b. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 21.10.2021].

Vilka, H., Saarela, J. & Eskola, J. 2018. Riittääkö yksi? Tapaustutkimus kuvaajana ja selittäjänä. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. 5. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 161–170. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 2.11.2021].

Villa, S. 2018. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. 5. uudistettu painos. Helsinki: Alma Talent. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 12.1.2022].

Visma. 2021. Sähköinen taloushallinto 2022 – ohjelmistojen tuomat mahdollisuudet, riskit, hyödyt ja hinnat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.visma.fi/visma-fivaldi/materiaalit/sahkoinen-taloushallinto/#> [viitattu 19.9.2021].

Yrittäjät. 2014. Sähköinen taloushallinto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/yrityrittajattajan-abc/taloushallinto-ja-maksut/taloushallinto/sahkoinen-taloushallinto-317818#quickset-valilehti=-0> [viitattu 28.10.2021].

Haastattelurunko

Teema 1. Rahoituslaskelman nykytilanne

- Aikaisempi toteutus
- Ajankäyttö
- Tietojen toimittaminen kaupungille

Teema 2. Rahoituslaskelma jatkossa

- Saavutettavat hyödyt
- Eroavaisuuksia normaalin osakeyhtiön rahoituslaskelmaan, erikoiskirjaukset ym.

Teema 3. Osana kuntakonsernia

- Muut raportointi velvollisuudet
- Tilinpäätösraportoinnin eroavaisuus

Teema 4. Sähköinen taloushallinto

- Ohjelmistot ja niiden ominaisuudet
- Suunnitelmat tulevaisuudelle

Metsäsairila Oy rahoituslaskelma 2020

Metsäsairila Oy, 2011619-0

RAHOITUSLASKELMA	31.12.2020
Toiminnan rahavirta:	
TOIMINNAN RAHAVIRTA	1 304 991,64
Vuosikate	1 419 802,10
Maksetut välittömät verot	-124 317,40
Tulorahoituksen korjauserät	9 506,94
Investointien rahavirta:	
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-779 761,01
Investointimenot	-897 489,42
Rahoitusosuudet investointimenoihin	94 485,77
Pysyvien vastaavien luovutusvoitot	23 242,64
Rahoituksen rahavirta:	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-371 759,80
Antolainauksen muutokset	0,00
Lainakannan muutokset	
Oman pääoman muutokset	-500 000,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	
Vaihto-omaisuuden muutos	36 971,00
Saamisten muutos	-1 492 563,40
Korottomien velkojen muutos	-47 746,34
Rahavarojen muutos	
Rahavarojen muutos - alkusaldo	326 826,53
Rahavarojen muutos	153 470,83
Rahavarojen muutos - loppusaldo	480 297,36